

การค้าระหว่างประเทศและการค้าชายแดน

เนื้อหาในบทนี้เป็นการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบและโครงสร้างการค้าของ 4 มณฑล ตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และศึกษาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับ 4 มณฑล ดังกล่าวและมณฑลสำคัญอื่นๆของจีน ตลอดจนเส้นทางเชื่อมโยงและลำเลียงสินค้าระหว่างกัน เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และโอกาสในการเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างไทยกับมณฑล ตะวันตกเฉียงใต้ของจีนให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ที่ผ่านมานักวิชาการของไทยไม่ได้มีการรายงานสถานการณ์และข้อมูล การค้าระหว่างไทยกับมณฑลของจีนมากนัก ส่วนใหญ่จะนำเสนอเฉพาะข้อมูลการค้ากับจีนใน ภาพรวมระดับประเทศ¹ ข้อมูลในบทนี้ส่วนใหญ่จึงเป็นข้อมูลจากภาคสนาม (field research) และข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร (documentary research) จากแหล่งข้อมูลในประเทศจีน โดยเฉพาะจากหนังสือสถิติของแต่ละมณฑลของจีนที่มีการบันทึกมูลค่าการค้ากับไทยไว้ด้วย²

¹ เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะหน่วยงานของไทยไม่ได้เก็บข้อมูลการค้ากับจีนโดยละเอียด แยกย่อยไปถึงระดับมณฑล ที่พอจะมีบ้าง ก็จะเป็นเพียงรายงาน "การค้าชายแดน" ระหว่างไทย กับจีนตอนใต้ (มณฑลยูนหนาน) จากพาณิชย์จังหวัดเชียงราย กรมการค้าต่างประเทศ ธนาคาร แห่งประเทศไทย และกรมศุลกากร เป็นต้น เนื่องจากมณฑลยูนหนานเป็นมณฑลของจีนที่อยู่ใกล้ ไทยมากที่สุดและมีการค้าชายแดนผ่านเส้นทางแม่น้ำโขง ทั้งนี้ สำนักงานส่งเสริมการค้า อนุครุณหมิง ได้เคยจัดทำรายงานข้อมูลการค้าไทย-ชื้อชวณ และไทย-ฉงชิ่ง ทั้งด้านมูลค่าและ รายการสินค้าหลักที่มีการค้าชายระหว่างไทยกับสองมณฑلدังกล่าว ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำนักงานฯ รวบรวมมาจากสำนักงานที่เกี่ยวข้องของฝ่ายจีน

² อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อจำกัดด้านข้อมูลที่ได้จากหนังสือสถิติการค้าของจีน โดยเฉพาะ ความละเอียดและความลึกของข้อมูลจากรายงานสถิติการค้าของแต่ละมณฑลของจีนยังมีความ แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลของบางมณฑลมีการรายงานตัวเลขเพียง 1-2 ปีล่าสุด ในขณะที่ บาง มณฑลมีรายงานย้อนหลังไปมากกว่านั้น หรือบางมณฑลรายงานเพียงแค่มูลค่าการค้า แต่บาง มณฑลมีการรายงานรายการ/สัดส่วนสินค้าที่มีการค้าชายระหว่างประเทศ หรือการค้าชายแดน ด้วย เป็นต้น

5.1 โครงสร้างและรูปแบบการค้า: มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

ในภาพรวม มณฑลชื่อชนวนมีสัดส่วนมูลค่าการค้ารวม ตลอดจนการส่งออกและการนำเข้าสูงกว่าพื้นที่ศึกษาอื่นๆ เป็นอย่างมาก สะท้อนถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเปิดกว้างและติดต่อกับต่างประเทศของชื่อชนวนในอัตราสูงกว่าพื้นที่ศึกษาอีก 3 แห่ง ในขณะที่การค้าระหว่างประเทศของฉงชิ่งยังไม่สูงมากนักเมื่อเทียบสัดส่วนกับทั้งประเทศ (อันดับ 24) ส่วนอีก 2 มณฑล คือ หยุนหนานและกว่างซีก็มีสัดส่วนการค้าไม่สูงมากเช่นกัน ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นมณฑลที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้ง 2 มณฑลจึงมีการค้าชายแดนเป็นสัดส่วนสูง

ตารางที่ 5.1

การเปรียบเทียบสถิติการค้าระหว่างประเทศของพื้นที่ศึกษา ปี 2003

(หน่วย: พันล้านเหรียญ สหรัฐ.)

พื้นที่ศึกษา	ประเทศจีน	ชื่อชนวน	ฉงชิ่ง	หยุนหนาน	กว่างซี
การค้ารวม	850.99	5.63 (อันดับ 13 ในจีน)	2.59 (อันดับ 24 ในจีน)	2.66 (อันดับ 23 ในจีน)	3.19 (อันดับ 19 ในจีน)
การส่งออก	438.23	3.21 (อันดับ 11 ในจีน)	1.58 (อันดับ 23 ในจีน)	1.67 (อันดับ 22 ในจีน)	1.97 (อันดับ 20 ในจีน)
การนำเข้า	412.76	2.42 (อันดับ 15 ในจีน)	1.01 (อันดับ 24 ในจีน)	0.99 (อันดับ 25 ในจีน)	1.22 (อันดับ 21 ในจีน)
การค้าชายแดน (ล้านหยวน)	-	-	-	34.74	62.27

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004; Chongqing Statistical Yearbook 2004; Guangxi Statistical Yearbook 2004; Sichuan Statistical Yearbook 2004; Yunnan Statistical Yearbook 2004

ในการนำเสนอเนื้อหาการค้าของแต่ละมณฑลในตะวันตกเฉียงใต้ จะแบ่งเป็น 5 หัวข้อหลัก ดังนี้ (1) การค้ารวม/ส่งออก/นำเข้า (2) โครงสร้างสินค้าส่งออก (3) โครงสร้างสินค้านำเข้า (4) ประเทศคู่ค้า และ (5) การค้ากับประเทศไทย

5.1.1 มณฑลชื้อชวน

1) การค้ารวม/ส่งออก/นำเข้า

ชื้อชวนเป็นมณฑลที่มีฐานเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (มี GDP เป็นอันดับ 9 ของประเทศ) และมีการค้าระหว่างประเทศในสัดส่วนที่สูงเช่นกัน (อันดับ 13 ของประเทศ) ปี 2003 มีมูลค่าการค้ารวม 5.63 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. (เพิ่มขึ้นร้อยละ 26.2) แบ่งเป็นการส่งออก 3.21 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. (เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.5) ด้านการนำเข้า 2.42 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. (เพิ่มขึ้นร้อยละ 38.1) ส่งผลให้ชื้อชวนมีการค้าเกินดุลราว 0.79 พันล้านเหรียญ สหรัฐ.

สำหรับมูลค่าการส่งออกของมณฑลชื้อชวนคิดเป็นร้อยละ 5 ของ GDP ของมณฑล ซึ่งเมื่อเทียบกับมณฑลขนาดใหญ่อื่นๆ ที่อยู่ชายฝั่ง เช่น มณฑลกวางตุ้ง (มีสัดส่วนการส่งออกต่อ GDP ถึงร้อยละ 95) ถือว่า การส่งออกของชื้อชวนยังมีสัดส่วนที่ต่ำ

2) โครงสร้างสินค้าส่งออก

ตารางที่ 5.2

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรกของมณฑลชื้อชวน

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2002	ปี 2003
1	เตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและฮาร์ดดิสก์	1,129.76	1,179.04
2	วัสดุสิ่งทอและผลิตภัณฑ์	470.46	534.41
3	โลหะพื้นฐานและผลิตภัณฑ์	279.33	428.30
4	เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์	261.55	369.92
5	สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์	57.30	104.23

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

สินค้าส่งออกอันดับ 1 ของชื้อชวนคือ กลุ่มเตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและฮาร์ดดิสก์ โดยเฉพาะกลุ่มเครื่องไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและฮาร์ดดิสก์เป็นสินค้าส่งออกที่ทวีความสำคัญมากขึ้น และมีผู้ส่งออกหลัก คือ บริษัทของภาคเอกชนของชื้อชวนที่ก้าวขึ้นเป็นบรรษัทระดับภูมิภาคและเริ่มก้าวสู่ระดับโลก ได้แก่ กลุ่มฉางหง (Sichuan Changhong Electric Co., Ltd.) โดยเฉพาะสินค้าส่งออกที่มีชื่อเสียงของกลุ่มฉางหง คือ โทรทัศน์สี

ส่วนสินค้าส่งออกลำดับต่อมา ได้แก่ อันดับ 2 กลุ่มวัสดุสิ่งทอ และผลิตภัณฑ์ อันดับ 3 โลหะพื้นฐานและผลิตภัณฑ์ และอันดับ 4 เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ ซึ่งล้วนแต่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตและแร่ธาตุ สินค้า 5 อันดับแรกของชื่อขบวนนี้รวมกันแล้วมีส่วนสูงถึงร้อยละ 84.4 ของการส่งออกรวมของมณฑล นอกจากนี้ ยังมีการส่งออกรถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่ง มากเป็นอันดับ 9 ของการส่งออกของมณฑล ส่วนการส่งออกสินค้าในกลุ่มเกษตร อาหารและอาหารแปรรูปติดอันดับต้นๆ เช่นกัน ได้แก่ กลุ่มสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ (อันดับ 5)

ในแง่ของโครงสร้างสินค้าส่งออก สินค้าที่มีสัดส่วนส่งออกมากที่สุดในช่วง 5 ปี คือ กลุ่มเตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและออดิโอ (ร้อยละ 36.7) ส่วนกลุ่มสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงในช่วงเวลาดังกล่าว ได้แก่ กลุ่มพลาสติก ยาง และผลิตภัณฑ์ และกลุ่มสัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากการปศุสัตว์

3) โครงสร้างสินค้านำเข้า

ทางด้านสินค้านำเข้าสำคัญที่ติด 5 อันดับแรก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้าทุนและวัตถุดิบ ได้แก่ 1) กลุ่มเตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและออดิโอ 2) รถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่ง 3) อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ นาฬิกา และเครื่องดนตรี 4) สินแร่ และ 5) เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ ซึ่งสินค้า 5 อันดับนี้รวมกันแล้วมีส่วนสูงการนำเข้าสูงถึงร้อยละ 89.9 ของการนำเข้ารวมของมณฑล

ตารางที่ 5.3

สินค้านำเข้าสำคัญ 5 อันดับแรกของมณฑลชื่อขบวน

(หน่วย: ล้านเหรียญ สรอ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2002	ปี 2003
1	เตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและออดิโอ	1,050.31	1,285.06
2	รถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่ง	196.96	306.86
3	เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ นาฬิกา และเครื่องดนตรี	111.66	207.12
4	สินแร่	80.44	145.05
5	เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์	93.58	124.88

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

ในแง่ของโครงสร้างสินค้านำเข้า สินค้าที่มีสัดส่วนนำเข้ามากที่สุดในช่วง 5 ปี คือ กลุ่มเตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและออดิโอ (ร้อยละ 53) ส่วนกลุ่มสินค้านำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงในช่วงดังกล่าว ได้แก่ กลุ่มน้ำมันและซีเมนต์จากสัตว์และพืช กลุ่มสินแร่ และกลุ่มเตาปฏิกรณ์ปรมาณู อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องเล่นวิดีโอและออดิโอ

4) ประเทศคู่ค้า

คู่ค้าสำคัญของมณฑลชื้อชวน ได้แก่ สหรัฐฯ ในปี 2003 มูลค่าการค้ารวมระหว่างมณฑลชื้อชวนและสหรัฐฯ สูงถึง 1,103.2 ล้านดอลลาร์ สรอ. (ร้อยละ 23.8 ของการส่งออกรวมของมณฑล) รองลงมา ได้แก่ ญี่ปุ่น และฮ่องกง สำหรับตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ 1) สหรัฐฯ 2) ฮ่องกง 3) ญี่ปุ่น 4) เกาหลีใต้ และ 5) สิงคโปร์ ส่วนแหล่งนำเข้าสำคัญ ได้แก่ 1) ญี่ปุ่น 2) สหรัฐฯ 3) เยอรมนี 4) เกาหลีใต้

ข้อสังเกต

ภาคเอกชนของชื้อชวนมีบทบาทด้านการค้าระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น ในปี 2003 มีมูลค่าการส่งออกจากภาคเอกชน 690 ล้านดอลลาร์ สรอ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 74.2 ที่สำคัญคือ มูลค่าการส่งออกของบริษัทขนาดใหญ่ 30 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 60.4 ของการส่งออกของมณฑล โดยบริษัทที่มีมูลค่าการส่งออกสูงเกิน 100 ล้านดอลลาร์ สรอ. 4 อันดับแรก ได้แก่ 1) กลุ่มฉางหง (Changhong Electrics Co., Ltd.) ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า 2) กลุ่มพานจื่อฮวา (Panzhuhua Steel Group) ผู้ผลิตเหล็กกล้า 3) กลุ่ม LRC-Phoenix Semiconductor Co., Ltd. ผู้ผลิตเซมิคอนดักเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และ 4) บริษัทการค้าของชื้อชวน (Sichuan Provincial I&E Corp.)

ตารางที่ 5.4
ประเทศคู่ค้าสำคัญของมณฑลชื้อชวน

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ประเทศ	ปี 2000			ปี 2001			ปี 2002			ปี 2003		
	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า
ประเทศคู่ค้าสำคัญ 5 อันดับแรก												
1. สหรัฐฯ	379.68	167.99	211.69	720.47	260.52	459.95	1,290.66	892.90	397.76	1,103.21	764.76	338.45
2. ญี่ปุ่น	453.84	199.80	254.04	456.49	187.99	268.50	609.72	214.94	394.78	767.31	254.30	513.01
3. ฮองกง	258.08	236.75	21.33	194.21	178.76	15.45	316.57	294.54	22.03	407.02	378.81	28.21
4. เกาหลีใต้	177.37	71.02	106.35	135.22	104.35	30.87	194.40	125.40	69.00	331.92	187.32	144.60
5. เยอรมนี	121.45	45.51	75.94	150.35	46.86	103.49	174.86	49.88	124.98	298.01	60.77	237.24
ประเทศคู่ค้าสำคัญในอาเซียน (ลำดับที่)												
สิงคโปร์ (8)	40.23	16.34	23.89	78.88	54.63	24.25	144.94	120.44	24.50	186.98	150.70	36.28
มาเลเซีย (11)	60.07	12.74	47.33	51.52	23.58	27.94	75.41	31.66	43.75	120.25	40.71	79.54
ไทย (13)	84.95	82.94	2.01	27.97	24.87	3.10	56.42	34.26	22.16	115.55	40.99	74.56
อินโดนีเซีย (14)	43.56	37.15	6.41	44.30	37.80	6.50	55.77	47.43	8.34	87.60	68.21	19.39
เวียดนาม (17)	28.23	28.23	-	42.46	41.91	0.55	59.06	58.17	0.89	69.49	69.17	0.32
ฟิลิปปินส์ (22)	17.52	15.76	1.76	28.10	23.57	4.53	37.02	27.33	9.69	41.13	30.21	10.92
พม่า (33)	-	-	-	10.59	9.92	0.67	21.28	21.24	0.04	13.42	13.42	-
กัมพูชา (42)	-	-	-	1.97	1.97	-	2.12	2.12	-	2.84	2.84	-
ลาว (43)	-	-	-	0.34	0.34	-	2.50	2.50	-	2.67	2.67	-
บรูไน	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2004

5) การค้าชื้อชวน-ไทย

ประเทศไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 13 ของชื้อชวน ในปี 2003 มูลค่าการค้ากับไทย คิดเป็นมูลค่าการส่งออกไปยังไทย 40.99 ล้านเหรียญ สหรัฐ. และนำเข้าจากไทย 74.56 ล้านเหรียญ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 19.6 และ 236.5 ตามลำดับ โดยมีดุลการค้าขาดดุลประเทศไทย

จากข้อมูลในตารางที่ 5.4 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นๆ พบว่า มูลค่าการค้าชื้อชวน-สิงคโปร์มีมากที่สุด โดยเฉพาะการส่งออกไปสิงคโปร์มีมูลค่าสูงกว่าการนำเข้าค่อนข้างมากอย่างเห็นได้ชัด ส่วนการค้าชื้อชวน-มาเลเซียมีมูลค่าสูงกว่ากรณีของไทยไม่มาก ทั้งนี้ส่วนใหญ่ชื้อชวนเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าจากประเทศคู่ค้าในอาเซียน (ยกเว้นกรณีการค้ากับมาเลเซียและไทย)

ที่น่าสนใจคือ ชื่อชนมีการนำเข้าจากไทยเพิ่มขึ้นมาก และมีมูลค่าสูงกว่าแหล่งนำเข้าอื่นของชื่อชนในภูมิภาคบางประเทศ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม อย่างไรก็ตาม การนำเข้าจากไทยยังคงมีมูลค่าน้อยกว่าที่มณฑลชื่อชนนำเข้าจากมาเลเซีย

ตารางที่ 5.5

การค้าระหว่างมณฑลชื่อชน-ไทย ปี 1999-2003

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ปี	การค้ารวม	การส่งออกมาไทย	การนำเข้าจากไทย	ดุลการค้า
1999	24.06	22.21	1.85	เกินดุล
2000	84.95	82.94	2.01	เกินดุล
2001	27.97	24.87	3.10	เกินดุล
2002	56.42	34.26	22.16	เกินดุล
2003	115.55	40.99	74.56	ขาดดุล

ที่มา: Sichuan Statistical Yearbook 2003 และ 2004

ในช่วงห้าปีที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ชื่อชนเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าประเทศไทย จนกระทั่งถึงปี 2003 ที่ชื่อชนได้เป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับไทย

สำหรับรายการสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างชื่อชน-ไทย จากรายงานกระทรวงพาณิชย์ปี 2001³ สรุปได้ ดังนี้ สินค้าที่ชื่อชนนำเข้าจากไทย ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบ/กึ่งวัตถุดิบ ได้แก่ เม็ดพลาสติก ยางพาราและผลิตภัณฑ์ และกลุ่มอาหาร ส่วนสินค้าที่ชื่อชนส่งออกมาไทย ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสินค้าทุน/อุตสาหกรรมหนัก ซึ่งมณฑลชื่อชนมีความได้เปรียบในการผลิต ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ไฟฟ้า เคมีภัณฑ์ ตลอดจนกลุ่มโลหะพื้นฐาน และกลุ่มสิ่งทอ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างสินค้า จึงพบว่า การค้าระหว่างชื่อชน-ไทยมีลักษณะที่เกื้อกูลและเสริมกันและกัน

³ จากรายงานจากสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง และจากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม 26-27 พฤศจิกายน 2546

5.1.2 มหานครฉงชิ่ง

1) การค้ารวม/ส่งออก/นำเข้า

แม้ว่าฉงชิ่งจะเป็น 1 ใน 4 มหานครของจีน แต่ยังคงมีสัดส่วนการค้าระหว่างประเทศที่ไม่สูงมาก (อันดับ 24 ในจีน) ปี 2003 มีมูลค่าการค้ารวม 2.59 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. (เพิ่มขึ้น 30.8) โดยแบ่งเป็นการส่งออก 1.58 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. ขยายตัวร้อยละ 45.3 ส่วนการนำเข้ามูลค่า 1.01 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. ซึ่งขยายตัวเพิ่มจากปีก่อนร้อยละ 38.1 ฉงชิ่งมีการค้าเกินดุลราว 0.57 พันล้านเหรียญ สหรัฐ.

2) โครงสร้างสินค้าส่งออก

เนื่องจากฉงชิ่งเป็นฐานการผลิตยานยนต์ที่สำคัญของจีน จึงมีสินค้าส่งออกสินค้าในกลุ่มรถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่งเป็นอันดับ 1 โดยเฉพาะการส่งออกมอเตอร์ไซค์มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 27.7 ของการส่งออกรวมของฉงชิ่ง

ส่วนสินค้าออกสำคัญอื่นๆ ได้แก่ อันดับ 2 กลุ่มอุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องบันทึกวิดีโอและอุปกรณ์ อันดับ 3 กลุ่มเคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์ และอันดับ 4 โลหะพื้นฐานและผลิตภัณฑ์ ซึ่ง 4 อันดับนี้ล้วนแต่เป็นสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรมหนัก เนื่องจากอุตสาหกรรมของฉงชิ่งส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมหนัก มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 61 ของอุตสาหกรรมรวม และฉงชิ่งเป็น 1 ใน 9 ศูนย์กลางการผลิตเหล็กและเหล็กกล้าที่ใหญ่ที่สุดในจีน

ตารางที่ 5.6

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรกของมหานครฉงชิ่ง

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2002	ปี 2003
1	รถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่ง	296.16	516.32
2	อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องบันทึกวิดีโอและอุปกรณ์	250.61	350.27
3	เคมีภัณฑ์และผลิตภัณฑ์	167.87	208.73
4	โลหะพื้นฐานและผลิตภัณฑ์	92.74	146.84
5	วัสดุสิ่งทอและผลิตภัณฑ์	90.93	100.36

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2004

ในแง่ของโครงสร้างสินค้าส่งออก สินค้าที่มีสัดส่วนส่งออกมากที่สุด คือ กลุ่มอุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า สูงถึงร้อยละ 58.5 รองลงมาคือ การส่งออกมอเตอร์ไซค์ มีสัดส่วนร้อยละ 27.7 จึงสะท้อนให้เห็นว่า สินค้าส่งออกสำคัญของฉงชิ่งส่วนใหญ่มาจากอุตสาหกรรมหนัก

3) โครงสร้างสินค้านำเข้า

สินค้านำเข้าสำคัญของฉงชิ่ง ได้แก่ กลุ่มอุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องบันทึกวิดีโอและอุปกรณ์ กลุ่มรถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่ง และกลุ่มเครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ นาฬิกา และเครื่องดนตรี

ตารางที่ 5.7

สินค้านำเข้าสำคัญ 5 อันดับแรกของมหานครฉงชิ่ง

(หน่วย: ล้านเหรียญ สรอ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2002	ปี 2003
1	อุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า เครื่องบันทึกวิดีโอและอุปกรณ์	355.20	469.76
2	รถยนต์ เครื่องบิน เรือ และอุปกรณ์ขนส่ง	74.51	171.46
3	เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ นาฬิกา และเครื่องดนตรี	64.01	110.30
4	สินแร่	80.28	87.55
5	โลหะพื้นฐานและผลิตภัณฑ์	42.63	73.13

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2004

ในแง่ของโครงสร้างสินค้านำเข้า ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมหนัก โดยเฉพาะกลุ่มอุปกรณ์เครื่องจักรและไฟฟ้า สูงถึงร้อยละ 77

4) ประเทศคู่ค้า

คู่ค้าสำคัญของมหานครฉงชิ่ง ได้แก่ ญี่ปุ่น ในปี 2003 มีมูลค่าการส่งออกไปญี่ปุ่นประมาณ 117.50 ล้านเหรียญ สรอ. (ร้อยละ 7.41 ของการส่งออกรวมของฉงชิ่ง) ส่วนการนำเข้าจากญี่ปุ่น 427.84 ล้านเหรียญ สรอ. (ร้อยละ 42.37 ของการนำเข้ารวม) รองลงมา ได้แก่ สหรัฐฯ และเยอรมนี

สำหรับตลาดส่งออกสำคัญตามลำดับ ได้แก่ อิหร่าน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.7 สหรัฐฯ สัดส่วนร้อยละ 8.9 และญี่ปุ่น สัดส่วนร้อยละ 7.4 ทั้งนี้ อิหร่านเป็นตลาดส่งออกมอเตอร์ไซค์ที่ใหญ่ที่สุดของจชชิ่ง ส่วนแหล่งนำเข้าสำคัญตามลำดับ ได้แก่ ญี่ปุ่น สัดส่วนร้อยละ 42.4 เยอรมนี ร้อยละ 9.7 และไต้หวัน ร้อยละ 9.4

ตารางที่ 5.8

ประเทศคู่ค้าสำคัญของมหานครจชิ่ง

(หน่วย: ล้านเหรียญ สรอ.)

ประเทศ	ปี 2002			ปี 2003		
	ค่ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค่ารวม	ส่งออก	นำเข้า
รวม	1,794.01	1,091.19	702.82	2,594.88	1,585.09	1,009.79
ประเทศคู่ค้าสำคัญ 5 อันดับแรก						
1. ญี่ปุ่น	389.04	73.82	315.22	545.34	117.50	427.84
2. สหรัฐฯ	169.63	107.15	62.48	217.08	141.35	75.73
3. เยอรมนี	91.67	53.04	38.69	182.69	84.70	97.99
4. อิหร่าน	72.12	71.24	0.88	155.55	153.18	2.37
5. ไต้หวัน	39.09	9.51	29.58	108.13	12.98	95.15
ประเทศคู่ค้าสำคัญในอาเซียน (ลำดับที่)						
พม่า (8)	49.76	-	49.76	95.94	95.56	0.38
อินโดนีเซีย (9)	50.41	47.60	2.81	79.39	78.36	1.03
เวียดนาม (12)	140.05	139.58	0.47	55.86	55.86	-
ฟิลิปปินส์ (13)	45.49	45.22	0.27	52.62	51.02	1.60
มาเลเซีย (16)	11.12	9.40	1.72	40.53	28.26	12.27
ไทย (17)	19.56	14.21	5.35	39.20	30.83	8.37
ลาว (21)	15.91	15.91	-	29.77	29.77	-
สิงคโปร์ (26)	13.00	9.88	3.12	16.71	10.17	6.54
กัมพูชา (85)	4.49	4.49	-	0.75	0.75	-
บรูไน	NA	NA	NA	NA	NA	NA

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2004

ข้อสังเกต

ที่ผ่านมา การค้าระหว่างประเทศของจชชิ่งส่วนใหญ่ดำเนินการโดยรัฐวิสาหกิจ อย่างไรก็ตาม ในช่วงครึ่งปีแรกของปี 2004 มูลค่าการส่งออกของรัฐวิสาหกิจคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 49.9

ของมูลค่าการค้ารวม ซึ่งลดลงจากส่วนแบ่งการถือครองตลาดเดิมร้อยละ 50 เป็นครั้งแรก สัดส่วนของการส่งออกโดยบริษัทเอกชนจีนและบริษัทต่างชาติในช่วงเดียวกันเติบโตขึ้นถึงร้อยละ 72.8 และร้อยละ 34.7 ตามลำดับ ดังนั้น สัดส่วนการค้ากับต่างประเทศของรัฐวิสาหกิจในฉงชิ่งกำลังเริ่มลดบทบาทลง เมื่อเปรียบเทียบกับบทบาทของบริษัทเอกชนที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น

5) การค้าฉงชิ่ง-ไทย

ประเทศไทยเป็นคู่ค้าอันดับ 17 ของฉงชิ่ง ในปี 2003 การค้ารวมกับไทยมีมูลค่า 39.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวสูงร้อยละ 100.5 แบ่งเป็นการส่งออกมาไทยมูลค่า 30.83 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขยายตัวร้อยละ 116.9 ในขณะที่ การนำเข้าจากไทยมีมูลค่าต่ำกว่ามากเพียง 8.37 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยขยายตัวร้อยละ 56.4 ประเทศไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับฉงชิ่ง

จากข้อมูลในตารางที่ 5.8 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในอาเซียน มูลค่าการค้ารวมไทย-ฉงชิ่งมีน้อยกว่าที่ฉงชิ่งค้าขายกับพม่า อินโดนีเซีย เวียดนาม ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย

ตารางที่ 5.9

การค้าระหว่างมหานครฉงชิ่ง-ไทย ปี 2001-2003

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ปี	การค้ารวม	การส่งออกมาไทย	การนำเข้าจากไทย	ดุลการค้า
2001	11.30	9.64	1.66	เกินดุล
2002	19.56	14.21	5.35	เกินดุล
2003	39.20	30.83	8.37	เกินดุล

ที่มา: Chongqing Statistical Yearbook 2003 และ 2004

อย่างไรก็ดี แม้ว่ามูลค่าการค้าระหว่างฉงชิ่ง-ไทยยังมีไม่มากนัก แต่เมื่อพิจารณาการค้าฉงชิ่ง-ไทยในระยะ 3 ปีหลัง พบว่า การค้าระหว่างกันได้ขยายตัวมากกว่า 3 เท่าตัว จึงนับว่าเป็นแนวโน้มที่ดีขึ้น ทั้งนี้ ฉงชิ่งเป็นฝ่ายได้ดุลการค้าเกินดุลไทยมาโดยตลอด

สำหรับรายการสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างฉงชิ่ง-ไทย จากรายงานกระทรวงพาณิชย์ ปี 2002⁴ สรุปได้ ดังนี้ สินค้าที่ฉงชิ่งนำเข้าจากไทย ส่วนใหญ่เป็นวัตถุดิบ ได้แก่ ยางพาราธรรมชาติ รองลงมาได้แก่ อุปกรณ์เครื่องจักร เครื่องมือ ทั้งนี้ มันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ เป็น

⁴ จากรายงานจากสำนักงานพาณิชย์ในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง และจากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม 26-27 พฤศจิกายน 2546

สินค้านำเข้าจากไทยอันดับ 4 นอกจากนี้ จงซึ่งมีการนำเข้าพาราจากไทยเพิ่มมากขึ้น เนื่องจาก การเติบโตของอุตสาหกรรมยานยนต์ในจงซึ่ง ซึ่งเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมยานยนต์มากอันดับ 4 ของจีน มีการผลิตรถยนต์ราวปีละ 5 แสนคันต่อปี จึงมีความต้องการนำเข้ายางพารา และ อุปกรณ์ชิ้นส่วนการประกอบรถยนต์ ส่วนสินค้าที่จงซึ่งส่งออกมาไทย ส่วนใหญ่เป็นสินค้ากลุ่ม สินค้าทุน ได้แก่ เครื่องจักร และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างสินค้าแล้ว การค้า ระหว่างจงซึ่ง-ไทยมีลักษณะที่เกื้อกูลและเสริมกันและกัน คล้ายคลึงกับกรณีการค้าชื่อชวน-ไทย

5.1.3 เขตปกครองตนเองกว่างซี

1) การค้ารวม/ส่งออก/นำเข้า

ในบรรดาพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง กว่างซีเป็นมณฑลเดียวที่มีทางออกทะเล จึงมีศักยภาพ ในการเป็นประตูสำหรับการค้าระหว่างประเทศ แม้ว่าในขณะนี้ มูลค่าการค้าระหว่างประเทศของ กว่างซียังมีสัดส่วนที่ไม่สูงเท่าที่ควรเมื่อเทียบกับทั้งประเทศ (อันดับที่ 19) ในปี 2003 มีมูลค่า การค้ารวม 3.19 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. เพิ่มขึ้นร้อยละ 31.4 โดยแบ่งเป็นการส่งออก 1.97 พันล้าน เหรียญ สหรัฐ. ขยายตัวร้อยละ 30.7 ส่วนการนำเข้ามูลค่า 1.22 พันล้านเหรียญ สหรัฐ. ขยายตัวเพิ่ม จากปีก่อนร้อยละ 31.7

2) โครงสร้างสินค้าส่งออก

สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจักรและไฟฟ้า กลุ่มเครื่องแต่งกาย และเครื่องประดับเสื้อผ้า กลุ่มเครื่องถ้วยชามและดินเผาในครัวเรือน และกลุ่มด้ายกรอ ผ้า และ ผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

ตารางที่ 5.10

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรกของเขตปกครองตนเองกว่างซี

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2003
1	ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรและไฟฟ้า	392.89
2	เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับเสื้อผ้า	185.83
3	เครื่องถ้วยชามและดินเผาในครัวเรือน	86.86
4	ด้ายกรอ ผ้า และผลิตภัณฑ์	53.47
5	ดอกไม้ไฟและประทัด	49.80

3) โครงสร้างสินค้านำเข้า

ด้านสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจักรและไฟฟ้า กลุ่มแร่เหล็ก กลุ่มแร่แมงกานีส น้ำมันพืชประกอบอาหาร และเครื่องจักรผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ เป็นต้น

ตารางที่ 5.11

สินค้านำเข้าสำคัญ 5 อันดับแรกของเขตปกครองตนเองกว่างซี

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2003
1	ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรและไฟฟ้า	335.93
2	แร่เหล็ก	52.63
3	แร่แมงกานีส	50.02
4	น้ำมันพืชประกอบอาหาร	35.50
5	เครื่องจักรผลิตกระดาษและผลิตภัณฑ์กระดาษ	25.86

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2004

4) ประเทศคู่ค้า

เวียดนามถือเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของกว่างซี ในปี 2003 มีมูลค่าการค้ารวม 665.55 ล้านเหรียญ สหรัฐ. (เพิ่มขึ้นร้อยละ 37) คิดเป็นร้อยละ 20.8 ของการค้ารวมของกว่างซี ส่วนใหญ่เป็นการค้าชายแดนระหว่างกัน เนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกันระยะทางประมาณ 637 กิโลเมตร และมีทางรถไฟเชื่อมจากกว่างซีไปเวียดนาม พร้อมการปรับปรุงเส้นทางไฮเวย์จากนครหนานหนิง เพื่อลดระยะเวลาในการเดินทางไปเวียดนาม

สำหรับคู่ค้าสำคัญรายอื่นของกว่างซี เรียงตามลำดับ ได้แก่ อันดับ 2 สหรัฐฯ ขยายตัวเพิ่มร้อยละ 35.2 อันดับ 3 ฮองกง ขยายตัวเพิ่มไม่มากเพียงร้อยละ 8.9 และที่โดดเด่นคือ ญี่ปุ่น อันดับ 4 และขยายการค้ากับกว่างซีสูงถึงร้อยละ 55.4 ในจำนวนนี้ แบ่งเป็นตลาดส่งออกสำคัญ ได้แก่ เวียดนาม ฮองกง สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ส่วนแหล่งนำเข้าสำคัญได้แก่ เวียดนาม สหรัฐฯ ญี่ปุ่น และเยอรมนี สำหรับความสัมพันธ์ทางการค้ากับไทย จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

ตารางที่ 5.12

ประเทศคู่ค้าสำคัญของเขตปกครองตนเองกว่างซี

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ประเทศ	ปี 2002			ปี 2003		
	ค่ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค่ารวม	ส่งออก	นำเข้า
รวม	2,430.32	1,507.75	922.57	3,191.73	1,970.07	1,221.66
ประเทศคู่ค้าสำคัญ 5 อันดับแรก						
1. เวียดนาม	486.07	340.58	145.49	665.55	440.16	225.39
2. สหรัฐฯ	271.00	157.22	113.78	366.36	218.72	147.64
3. ฮองกง	271.85	257.45	14.40	295.97	275.90	20.07
4. ญี่ปุ่น	185.53	120.72	64.81	288.36	180.70	107.66
5. เยอรมนี	64.43	33.50	30.93	144.83	62.58	82.25
ประเทศคู่ค้าสำคัญในอาเซียน (ลำดับที่)						
มาเลเซีย (11)	36.11	23.42	12.69	49.67	24.51	25.16
ไทย (14)	40.30	26.22	14.08	46.36	32.62	13.74
อินโดนีเซีย (18)	22.32	19.82	2.50	33.33	27.75	5.58
สิงคโปร์ (22)	21.89	16.33	5.56	17.86	14.81	3.05
ฟิลิปปินส์ (24)	16.44	12.19	4.25	8.97	8.70	0.27
ลาว	NA	NA	NA	NA	NA	NA
พม่า	NA	NA	NA	NA	NA	NA
กัมพูชา	NA	NA	NA	NA	NA	NA
บรูไน	NA	NA	NA	NA	NA	NA

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2004

5) การค้าชายแดน

ในปี 2003 กว่างซีมีมูลค่าการส่งออกผ่านด่านชายแดน 4,014.74 ล้านหยวน และการนำเข้า 2,211.91 ล้านหยวน รายการสินค้าส่งออกของกว่างซีตามแนวพรมแดนสำคัญ ได้แก่ 1) เสื้อผ้า 2) ผลไม้สดและอบแห้ง 3) สมุนไพรจีน 4) ผักสด 5) เบียร์ ส่วนสินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ 2) ผลไม้สดและอบแห้ง 3) ยางพารา 4) ถ่านหิน

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า คู่ค้าสำคัญของกว่างซี คือ เวียดนาม เนื่องจากมีพรมแดนติดต่อกันและมีเส้นทางขนส่งเชื่อมโยงกันโดยตรงทั้งทางถนนและทางรถไฟ และนับตั้งแต่ปี 1989

การค้าชายแดนกว่างซี-เวียดนามได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ปัจจุบัน มีตลาดแลกเปลี่ยนสินค้าตามแนวชายแดนกว่างซี-เวียดนามประมาณ 25 แห่ง⁵ ที่สำคัญ คือ

1) เมืองตงซิง ในเขตเมืองฝางเจิง ซึ่งเป็นเมืองที่มีท่าเรือน้ำลึกใหญ่ที่สุดของกว่างซี เมืองตงซิงเป็นเมืองขนาดเล็ก มีด่านข้ามพรมแดนไปเวียดนามและมีสะพานขนาดเล็กเชื่อมโยงถึงกัน

2) เมืองผิงเสียง ในเขตปกครองหนานหนิง ซึ่งมีโครงการพัฒนาให้ด้านมิตรภาพ (Youyiguan) ของเมืองผิงเสียงเป็น "ลานสินค้า" ขนาดใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน และมีการตั้ง "เขตร่วมมือเศรษฐกิจชายแดน" (economic border zone) กับเวียดนามที่เมืองชายแดนผิงเสียงด้วย โดยอนุญาตให้ประชากรของทั้งสองฝ่ายสามารถเดินทางข้ามพรมแดนเข้ามายังเขตดังกล่าวได้โดยใช้บัตรผ่านแดน (border pass) ทั้งนี้ ด้านผิงเสียงยังเป็นที่ตั้งการค้าที่มีการสถิติการส่งออกมอเตอร์ไซค์มากที่สุดของจีนด้วย

นอกจากนี้ รัฐบาลกว่างซีมีโครงการเปิดด่านการค้าตามเมืองต่างๆ ที่อยู่ติดแนวพรมแดนเวียดนาม-กว่างซีอีกกว่า 10 แห่ง เช่น เมืองสุ่ยโข่ว และในแต่ละปี มีการจัดงานแสดงสินค้าตามแนวพรมแดนกว่างซี-เวียดนาม เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างกัน และในเดือนพฤษภาคม 2004 เวียดนามได้เปิดสถานกงสุลขึ้นที่นครหนานหนิงอย่างเป็นทางการ สะท้อนถึงความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ดีต่อกันระหว่างกว่างซีและเวียดนาม

6) การค้ากว่างซี-อาเซียน

หลังจากที่รัฐบาลกลางโดยนายกรัฐมนตรีเวินเจียเป่าได้วางตำแหน่งกว่างซี ให้เป็นประตูเชื่อมต่อกับจีนทั้งประเทศสู่อาเซียน ส่งผลให้การค้ากับอาเซียนขยายตัวมากขึ้น จากรายงานของกรมศุลกากรจีน⁶ ในปี 2003 การค้าระหว่างกว่างซีกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มสูงมากขึ้นถึง 820 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยมียอดการค้าเพิ่มจากปีก่อนร้อยละ 31.5 สินค้าที่กว่างซีนำเข้า

⁵ ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม เมื่อวันที่ 23-25 พฤศจิกายน 2546 และวันที่ 2-6 พฤศจิกายน 2547

⁶ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ระดับสูงหน่วยงานด้านการค้าและพาณิชย์ของมณฑล ได้แก่ นาย Qian Jingshan ตำแหน่ง Vice Director และนาย Ban Keyun นักการพาณิชย์ ของหน่วยงาน Foreign Investment Promotion Division และนาย Lin Qingguo ตำแหน่ง Vice Division Chief ซึ่งทั้งสามคนสังกัดหน่วยงาน Office of Foreign Investment Administration Guangxi Zhuang Autonomous Region ของกระทรวงพาณิชย์จีน, 25 พฤศจิกายน 2546

จากอาเซียนส่วนใหญ่ ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่ใช้ในอุตสาหกรรม ขณะที่สินค้าส่งออกหลัก ได้แก่ สินค้าประเภทอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องจักร ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 30 ของสินค้าที่กว้างซีส่งออกไปยังอาเซียนทั้งหมด

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบการค้า การนำเข้าและส่งออกของกว้างซี-อาเซียนส่วนใหญ่มาจากการค้าชายแดน มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 65 โดยมีมูลค่าการส่งออกผ่านด่านชายแดน 310 ล้านดอลลาร์ หรือคิดเป็นร้อยละ 52.7 และนำเข้า 220 ล้านดอลลาร์ คิดเป็นร้อยละ 59 ปัจจัยผลักดันสำคัญคือ การขยายตัวของการค้าระหว่างกว้างซี-เวียดนาม ซึ่งเป็นหนึ่งใน 10 ประเทศสมาชิกกลุ่มอาเซียน

7) การค้ากว้างซี-ไทย

แม้ในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา ไทยและรัฐบาลกว้างซีจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากขึ้น เช่น การทำข้อตกลงบ้านพี่-เมืองน้องกับหลายจังหวัด⁷ และมีการติดต่อเยี่ยมเยียนกันมากขึ้น แต่ในด้านการค้า ไทยยังไม่ได้เป็นคู่ค้าสำคัญของกว้างซี (อันดับ 14)

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นจากข้อมูลในตารางที่ 5.12 (น. 162) มูลค่าการค้ากับไทยน้อยกว่าการค้าระหว่างกว้างซี-เวียดนาม และกว้างซี-มาเลเซีย หากแต่มีมูลค่าสูงกว่าการค้ากว้างซีกับอินโดนีเซีย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์

ตารางที่ 5.13

การค้าระหว่างกว้างซี-ไทย ปี 2002-2003

(หน่วย: ล้านดอลลาร์)

ปี	การค้ารวม	การส่งออกมาไทย	การนำเข้าจากไทย	ดุลการค้า
2002	40.30 (+7.3 %)	26.22 (+32.7 %)	14.08 (-20.8 %)	เกินดุล
2003	46.36 (+14.6 %)	32.62 (+24.4 %)	13.74 (-3.4 %)	เกินดุล

ที่มา: Guangxi Statistical Yearbook 2003 และ 2004

⁷ กว้างซีมีการลงนามทำความตกลง "บ้านพี่เมืองน้อง" กับจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปี 2003 การค้าระหว่างกว้างซี-ไทยมีมูลค่า 46.36 ล้านดอลลาร์ สรอ. ขยายตัวเพิ่มร้อยละ 14.6 โดยที่การส่งออกมาไทยมีมูลค่า 32.62 ล้านดอลลาร์ สรอ. เพิ่มร้อยละ 24.4 หากแต่การนำเข้าจากไทยกลับลดลงร้อยละ 3.4 โดยมีมูลค่า 13.74 ล้านดอลลาร์ สรอ. ส่งผลให้กว้างซีเป็นฝ่ายเกินดุลการค้ากับไทย ทั้งนี้ ในช่วงปี 2001-2003 การนำเข้าของกว้างซีจากไทยมีอัตราลดลงทุกปี

สำหรับรายการสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างกัน ข้อมูลจากการสัมภาษณ์⁸ สินค้าที่กว้างซีนำเข้าจากไทยส่วนใหญ่ ได้แก่ ก๊าซแอลพีจี (Liquefied Petroleum Gas: LPG) ผลิตภัณฑ์พลาสติก ยางพารา เป็นต้น ส่วนกรณีการนำเข้าผลไม้จากไทย มิได้ส่งตรงมาที่กว้างซีหากแต่มีการนำเข้าผ่านทางมณฑลกว่างตง ทั้งนี้ ในปี 2003 กว้างซีมีการนำเข้ายางพาราจากไทยเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการเติบโตในภาคอุตสาหกรรม โดยมีผู้นำเข้าสำคัญ คือ บริษัท South Rubbery Group ซึ่งเป็นบริษัทท้องถิ่นของกว้างซีเป็นผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ นอกเหนือจากประเทศไทย กว้างซียังได้มีการนำเข้ายางพาราจากแหล่งอื่นๆ เช่น มาเลเซีย และเวียดนาม ซึ่งบางส่วนผ่านทางการค้าชายแดน

สำหรับสินค้าที่กว้างซีส่งออกมาไทยส่วนใหญ่ ได้แก่ ทัลดัม ลูกปิ่นแบริง ลำโพง ชันสนกรดเรซิน เป็นต้น

5.1.4 มณฑลหยุนหนาน

1) การค้ารวม/ส่งออก/นำเข้า

ในภาพรวม ภาคการค้าระหว่างประเทศของหยุนหนานยังมีสัดส่วนที่ไม่สูงมากเมื่อเทียบกับทั้งประเทศ (อันดับที่ 23) เนื่องจากเป็นมณฑลตอนในที่ไม่มีทางออกทะเลและการผลิตส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในภาคเกษตร ในปี 2003 มีมูลค่าการค้ารวม 2.66 พันล้านเหรียญ สรอ. (เพิ่มขึ้นร้อยละ 27) โดยแบ่งเป็นการส่งออก 1.67 พันล้านเหรียญ สรอ. ขยายตัวร้อยละ 17.3 ส่วนการนำเข้ามูลค่า 0.99 พันล้านเหรียญ สรอ. ขยายตัวเพิ่มจากปีก่อนร้อยละ 24.4 และหยุนหนานมีการค้าเกินดุล

⁸ ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม 2 ครั้ง ได้แก่ วันที่ 23-25 พฤศจิกายน 2546 และวันที่ 2-6 พฤศจิกายน 2547

2) โครงสร้างสินค้าส่งออก

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรกของยูนหนาน ได้แก่ 1) สารประกอบเคมีอินทรีย์ 2) ปุ๋ยเคมี 3) ดีบุก 4) ไบยาซูบ และ 5) ผักสดและผักแช่แข็ง เนื่องจากยูนหนานเป็นแหล่งทรัพยากรสินแร่ มีผลผลิตหลักคือ อุตสาหกรรมไบยาซูบและบุหรี

ตารางที่ 5.14

สินค้าส่งออกสำคัญ 5 อันดับแรกของมณฑลยูนหนาน

(หน่วย: ล้านเหรียญ สรอ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2002	ปี 2003	% Δ
1	สารประกอบเคมีอินทรีย์	169.03	172.19	1.9
2	ปุ๋ยเคมี	93.87	136.32	45.2
3	ดีบุก	79.99	113.21	41.5
4	ไบยาซูบ	81.77	96.65	18.2
5	ผักสดและผักแช่แข็ง	58.82	80.74	37.3

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

3) โครงสร้างสินค้านำเข้า

ด้านสินค้านำเข้า 5 อันดับแรกของยูนหนาน ได้แก่ 1) แร่ทองแดง 2) แร่เหล็ก 3) แร่เหล็กที่ประกอบด้วยกำมะถัน 4) ไม้ซุง และ 5) แร่โลหะอื่นๆ โดยสินค้านำเข้าทั้ง 3 อันดับแรกมีการขยายตัวมากกว่าร้อยละ 100 ในจำนวนนี้ มีสินค้านำเข้าที่มีอัตราการขยายตัวสูงสุด คือ แร่เหล็กที่ประกอบด้วยกำมะถัน (ขยายตัวร้อยละ 195.2)

ตารางที่ 5.15

สินค้านำเข้าสำคัญ 5 อันดับแรกของมณฑลยูนหนาน

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ลำดับ	รายการ	ปี 2002	ปี 2003	% Δ
1	แร่ทองแดง	102.08	204.63	100.5
2	แร่เหล็ก	47.28	100.03	111.6
3	แร่เหล็กสีเหลืองที่ประกอบด้วยกำมะถัน	23.81	70.29	195.2
4	ไม้ซุง	47.24	67.59	43.1
5	แร่โลหะอื่นๆ	28.75	40.12	39.5

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

4) ประเทศคู่ค้า

เนื่องจากเหตุผลด้านทำเลที่ตั้ง ทำให้อาเซียนกลายเป็นคู่ค้าสำคัญอันดับหนึ่งของยูนหนาน ประเทศคู่ค้าอันดับหนึ่ง คือ พม่า ในปี 2003 ยูนหนานส่งออกไปพม่าประมาณ 356.83 ล้านเหรียญ สหรัฐ. (ร้อยละ 21.3 ของการส่งออกรวมของมณฑล) และการนำเข้า 135.96 ล้านเหรียญ สหรัฐ. (ร้อยละ 13.7 ของการนำเข้ารวม) คู่ค้าสำคัญอื่นๆ ได้แก่ ฮองกง เวียดนาม ญี่ปุ่น และเยอรมนี สำหรับความสัมพันธ์ทางการค้ากับไทย จะกล่าวถึงในหัวข้อถัดไป

ตารางที่ 5.16

ประเทศคู่ค้าสำคัญของมณฑลยูนหนาน

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ประเทศ	ปี 2002			ปี 2003		
	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า	ค้ารวม	ส่งออก	นำเข้า
รวม	2,226.35	1,429.65	796.70	2,667.67	1,676.58	991.09
ประเทศคู่ค้าสำคัญ 5 อันดับแรก						
1. พม่า	406.78	296.08	110.70	492.79	356.83	135.96
2. ฮองกง	382.72	242.70	140.02	339.15	236.83	102.32
3. เวียดนาม	162.66	133.71	28.95	221.14	192.99	28.15
4. ญี่ปุ่น	148.59	130.07	15.52	181.08	163.78	17.30
5. เยอรมนี	99.01	22.93	76.08	125.12	23.30	101.82
ประเทศคู่ค้าสำคัญในอาเซียน (ลำดับที่)						
อินโดนีเซีย (6)	98.41	76.56	21.85	105.40	59.04	46.36
ไทย (8)	43.60	37.66	5.94	87.29	77.11	10.18
สิงคโปร์ (16)	59.13	36.22	22.91	43.61	30.14	13.47
ฟิลิปปินส์ (23)	21.34	20.65	0.69	29.68	29.62	0.06
ลาว (28)	16.55	10.53	6.02	21.11	14.58	6.53
มาเลเซีย (32)	13.93	12.17	1.76	11.07	10.37	0.70
กัมพูชา (66)	1.21	1.21	-	0.59	0.59	-
บรูไน (82)	0.07	0.07	-	0.03	0.03	-

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2004

5) การค้าชายแดน

ในฐานะที่เป็นมณฑลที่ไม่มีพรมแดนติดทะเล แต่มีอาณาเขตติดต่อกับเพื่อนบ้านหลายประเทศ การค้าชายแดนจึงถือว่าเป็นส่วนที่สำคัญของการค้ากับต่างประเทศของมณฑลยูนหนาน ในปี 2003 มณฑลยูนหนานมีมูลค่าการค้าชายแดนรวม 3.47 พันล้านหยวน (ร้อยละ 15 ของมูลค่าการค้ารวม) แบ่งเป็นการส่งออก 2.09 พันล้านหยวน และการนำเข้า 1.38 พันล้านหยวน และเนื่องด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศต่างๆ ในลุ่มแม่น้ำโขง รัฐบาลกลางจึงวางตำแหน่งให้มณฑลยูนหนานเป็นเสมือนสะพานเชื่อมกับประเทศเพื่อนบ้านทางตอนใต้ และกำหนดให้เป็นตัวแทนของจีนเข้าร่วมในความตกลงอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregion: GMS)

การส่งออกสินค้าจากมณฑลหยุนหนานไปยังกัมพูชา ลาว พม่า ไทย และเวียดนาม ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9 และคิดเป็นร้อยละ 22.8 ของมูลค่าการส่งออกรวมของมณฑลหยุนหนาน สินค้าส่งออกหลัก ได้แก่ ยาสูบ นมผง กาแฟ ใบชา ส่วนสินค้าที่มีการส่งออกขยายเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 80 ในปี 2003 ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมหนัก สินค้าเกษตร เช่น ปุ๋ย สิ่งทอ เหล็ก เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ ฟอสเฟต ผักและผลไม้

ในแง่ของจุดผ่านของสินค้า⁹ ในปัจจุบัน มีเมืองหน้าด่านซึ่งเป็นเมืองท่าเปิดระดับชาติ (ภายใต้การดูแลของรัฐบาลกลาง) ที่ตั้งอยู่ในมณฑลหยุนหนานหลายแห่ง ได้แก่

- เมืองท่าสนามบิน 2 แห่ง ได้แก่ นครคุนหมิงและเมืองจิ่งหิง (เซียงรุ่ง)
- เมืองท่าทางน้ำ 3 แห่ง ได้แก่ เมืองซือเหมา เมืองจิ่งหิง และเมืองกวนเหล่ย์
- เมืองท่าทางบก 6 แห่ง ได้แก่ สองเมืองที่อยู่ใกล้พม่าคือ เมืองรุ่ยลี่ และเมืองหวานติง อยู่ใกล้พม่า และสามเมืองที่อยู่ใกล้เวียดนาม ได้แก่ เมืองเหอไซ่ว เมืองเทียนเป่า และเมืองจินสุ่ยเหอ และอีกหนึ่งเมืองที่อยู่ใกล้ลาว คือ เมืองโม่หาน (บ่อหาน)

ข้อสังเกต¹⁰

1. แม้ว่าการค้าระหว่างประเทศของหยุนหนานได้ขยายตัวมากขึ้น แต่มีสัดส่วนเพียงร้อยละ 0.3 ของการค้าของประเทศจีนโดยรวม ถือว่า ยังต่ำกว่าศักยภาพที่มี จึงต้องพัฒนาและขยายปริมาณการค้าให้เพิ่มมากขึ้น ในเดือนกรกฎาคม 2004 รัฐบาลหยุนหนานจึงได้ประกาศเน้นการค้าผ่านแดน โดยจะเพิ่มจำนวนจุดผ่านด่านการค้าระหว่างประเทศ และพัฒนาด่านการค้าของท้องถิ่นให้เป็นด่านการค้าในระดับประเทศ โดยจะขยายเพิ่มจากจำนวน 20 แห่งเป็น 34 แห่งภายในปี 2010

2. มณฑลหยุนหนานมีจุดอ่อนในด้านภูมิศาสตร์ในการพัฒนาเส้นทางคมนาคม เนื่องจากพื้นที่หลายส่วนเป็นภูเขา แต่ก็ได้ทุ่มงบประมาณในการขยายและสร้างเส้นทางขนส่งต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านในปี 2003 หยุนหนานได้รับงบประมาณจากธนาคาร ADB ราว 400 ล้านดอลลาร์ สรอ. เพื่อสร้างเส้นทางรถไฟและถนนเพื่อเชื่อมโยงมณฑลหยุนหนานกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มแม่น้ำโขง งบประมาณจำนวนนี้แบ่งเป็น 250 ล้านดอลลาร์ สรอ. สำหรับการก่อสร้างทางด่วนจากหยุนหนานไปยังพม่า และ 150 ล้านดอลลาร์ สรอ. สำหรับเส้นทางรถไฟเชื่อมเมืองต้าหลี่ และลี่เจียง

⁹ Interview with Xianming Yang, School of Development Studies, Yunnan University, 24 April 2005.

¹⁰ Ibid.

6) การค้าหยุนหนาน-ไทย

สำหรับการค้าระหว่างไทยกับหยุนหนาน ซึ่งถือว่าเป็นมณฑลของจีนที่อยู่ใกล้ไทยมากที่สุด และมีการค้าขายกันโดยตรงในรูปแบบของการค้าชายแดนอย่างเป็นทางการมาตั้งแต่ปี 1994 ที่เริ่มมีการใช้เส้นทางเดินเรือเชิงพาณิชย์ในแม่น้ำโขงผ่านด่านศุลกากรเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ไปยังท่าเรือของหยุนหนาน จึงมีรายงานข้อมูลการค้าจากหน่วยราชการของไทย โดยข้อมูลของฝ่ายไทยจะบันทึกว่าเป็น "การค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้ (มณฑลหยุนหนาน)" รายงานในส่วนนี้ จึงจะวิเคราะห์ให้ข้อมูลจากทั้งฝ่ายจีนและข้อมูลของฝ่ายไทย¹¹

6.1) แหล่งข้อมูลจากจีน

สำหรับข้อมูลจากหนังสือสถิติของมณฑลหยุนหนาน ประเทศไทยนับเป็นคู่ค้าอันดับ 8 ของหยุนหนาน ในปี 2003 หยุนหนานมีการส่งออกมาไทยมูลค่า 77.11 ล้านเหรียญ ส่วนการนำเข้าจากไทยมีมูลค่า 10.18 ล้านเหรียญ สรอ. หยุนหนานจึงมีการค้าเกินดุลกับไทย

ในช่วงระยะเวลา 3 ปี การค้ารวมหยุนหนาน-ไทย ขยายตัวกว่า 2 เท่าตัว โดยเฉพาะด้านการส่งออกจากหยุนหนานมายังประเทศไทย และหยุนหนานเป็นฝ่ายเกินดุลการค้ากับไทยมาโดยตลอด

ตารางที่ 5.17

การค้าระหว่างมณฑลหยุนหนาน-ไทย ปี 2001-2003

(หน่วย: ล้านเหรียญ สรอ.)

ปี	การค้ารวม	การส่งออกมาไทย	การนำเข้าจากไทย	ดุลการค้า
2001	43.27	36.39	6.88	เกินดุล
2002	43.60	37.66	5.94	เกินดุล
2003	87.29	77.11	10.18	เกินดุล

ที่มา: Yunnan Statistical Yearbook 2003 และ 2004

จากข้อมูลในตารางที่ 5.16 (น. 168) เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศคู่ค้าอื่นของหยุนหนานในภูมิภาค ไทยนับเป็นตลาดส่งออกสำคัญของหยุนหนาน (อันดับ 5) และขยายตัว

¹¹ ข้อจำกัดสำคัญในการศึกษาการค้าไทย-จีน คือ ปัญหาการรายงานตัวเลขสถิติที่แตกต่างกันของทั้งฝ่ายไทยและจีน จึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งข้อมูลจากแหล่งของไทยและข้อมูลจากฝ่ายจีน หากมีข้อมูลที่บันทึกไว้จากทั้งสองแหล่ง

เพิ่มขึ้นมาก (ร้อยละ 104.8) ในขณะที่การส่งออกจากยุทธนาหนานไปประเทศอาเซียนอื่นกลับขยายตัวลดลง เช่น อินโดนีเซีย (ลดลงร้อยละ 22.9) มาเลเซีย (ลดลงร้อยละ 14.8) และสิงคโปร์ (ลดลงร้อยละ 16.8)

สำหรับด้านการนำเข้า พบว่า ไทยยังไม่ใช่แหล่งนำเข้าสำคัญของยุทธนาหนาน เนื่องจากจัดอยู่ในอันดับที่ 25 และมูลค่าที่ยุทธนาหนานนำเข้าจากไทยยังน้อยกว่าที่ยุทธนาหนานนำเข้าจากอินโดนีเซีย เวียดนาม และสิงคโปร์

6.2) แหล่งข้อมูลจากไทย

สำหรับข้อมูลการค้าระหว่างไทยกับยุทธนาหนาน จากแหล่งข้อมูลของไทย ในช่วงระยะเวลา 6 ปี แสดงในตารางที่ 5.18

ตารางที่ 5.18

สถิติการค้าชายแดนไทย-จีนตอนใต้

(หน่วย: ล้านบาท)

ปี	ปริมาณการค้ารวม			ไทยส่งออก		ไทยนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	สัดส่วน	% Δ	มูลค่า	% Δ	มูลค่า	% Δ	
1998	386.2	0.3	162.0	96.7	47.7	289.4	253.4	-192.6
1999	868.8	0.5	125.0	438.4	353.0	430.4	48.7	8.0
2000	1,146.4	0.5	31.9	838.2	91.2	308.2	-28.4	530.0
2001	2,770.5	0.7	141.7	2,225.5	165.5	544.9	76.8	1680.6
2002	3,209.1	0.9	15.8	2,738.5	23.0	470.6	-13.6	2,267.9
2003	4,217.54	0.87	31.4	3,129.4	14.3	1,088.2	131.2	2,041.2

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย และกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

ในช่วงระยะเวลา 6 ปี (1998-2003) การค้าไทย-ยุทธนาหนานได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จากมูลค่า 386.2 ล้านบาทในปี 1998 เพิ่มเป็น 4,217.54 ล้านบาทในปี 2003 และนับตั้งแต่ปี 1999 เป็นต้นมา ไทยได้กลายเป็นฝ่ายได้เปรียบดุลการค้าชายแดนกับจีน¹²

¹² ในขณะที่ ข้อมูลจากยุทธนาหนานระบุว่า ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ายุทธนาหนาน ดังแสดงในตารางที่ 5.17, น. 170.

อย่างไรก็ดี แม้ว่าหยุนหนานจะเป็นมณฑลของจีนที่มีพรมแดนใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด แต่สัดส่วนการค้าของไทยและมณฑลหยุนหนานยังไม่สูงเท่าที่ควร กล่าวคือ ไม่ถึงร้อยละ 1 ของมูลค่าการค้ารวมไทยกับจีน ดังแสดงในตารางที่ 5.19

ตารางที่ 5.19

สัดส่วนการค้าชายแดนระหว่างไทย-จีนตอนใต้ (หยุนหนาน)

การค้าไทย-หยุนหนาน	ปี 2002	ปี 2003
มูลค่าการค้า (ล้านบาท)	3,209.08 (+15.83 %)	4,217.54 (+31.43 %)
สัดส่วนต่อการค้ารวมของไทย (%)	0.88	0.87

ที่มา: สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงราย และกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

สำหรับรายการสินค้าที่ค้าขายกัน สินค้าส่งออกจากไทยไปหยุนหนานตามแนวชายแดนส่วนใหญ่เป็นสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร (เช่น ลำไยอบแห้ง น้ำมันพืช) สินค้ากสิกรรม (เช่น ยางพารา) สินค้าอุปโภคบริโภค ยานพาหนะและอุปกรณ์ สินค้าประมงและปศุสัตว์ และสินค้าเชื้อเพลิง เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าจากหยุนหนานจากการค้าชายแดนส่วนใหญ่จะเป็นสินค้ากสิกรรม เช่น (แอปเปิ้ล สาลี่ กระเทียม) ไม้ ไม้แปรรูปและผลิตภัณฑ์ และสินค้าอุปโภคบริโภค

6.3) เส้นทางขนส่งของการค้าชายแดนหยุนหนาน-ไทย

นอกเหนือจากการใช้เส้นทางแม่น้ำโขงเพื่อขนส่งสินค้านี้ระหว่างไทยกับหยุนหนานโดยตรงแล้ว ยังมีบางส่วนที่ใช้วิธีการขนส่งโดยใช้เส้นทางบกตามแนวชายแดน เช่น จากด่านแม่สายจังหวัดเชียงรายผ่านเข้าไปยังประเทศพม่า ก่อนจะไปเข้าด่านชายแดนที่เมืองด้าลั่วในเขตปกครองตนเองสิบสองปันนาของหยุนหนาน (รายละเอียดเส้นทางอยู่ในบทที่ 6 หัวข้อ 6.6 ระบบขนส่งและโลจิสติกส์)

อย่างไรก็ดี สินค้าส่งออกของไทยที่มีวางจำหน่ายในมณฑลหยุนหนานบางส่วนใช้วิธีขนส่งผ่านทางทะเล โดยการขนส่งลงเรือจากท่าเรือของไทยเพื่ออ้อมไปออกทะเลอ่าวไทย แล้วผ่านทางท่าเรือฮ่องกง หรือท่าเรือหวังปู/ท่าเรือที่เดินเงินในมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะนำเข้า

ผ่านทางบริษัทการค้าในเมืองกว่างโจวมณฑลกว่างตงหรือพ่อค้าคนกลางชาวฮ่องกง¹³ แล้วค่อยส่งต่อเข้ามณฑลหยุนหนานโดยทางรถหรือทางรถไฟระยะทางประมาณ 2000 กิโลเมตร นอกจากนี้ ยังมีบางส่วนที่มีการขนส่งทางอากาศตรงไปยังท่าอากาศยานคุนหมิงของหยุนหนาน เช่น ผลไม้ไทยที่เพิ่งออกในช่วงต้นฤดูกาล และสามารถวางจำหน่ายได้ในราคาที่คุ้มกับค่าขนส่ง เป็นต้น

6.4) ปัญหาและอุปสรรคการค้าชายแดนไทย-หยุนหนาน¹⁴

แม้ว่าการค้าชายแดนไทย-หยุนหนานจะขยายตัวมากขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าศักยภาพ เนื่องจากยังคงมีปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างในการค้าขายระหว่างกัน ผลจากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ สรุปลักษณะสำคัญของปัญหา/อุปสรรค ได้ดังนี้

1. ปัญหาการค้านอกระบบ แม้ว่ามูลค่าการค้าชายแดนไทยกับหยุนหนานจะขยายตัวเพิ่มขึ้น แต่การค้าบางส่วนยังคงเป็นการค้านอกระบบหรือการค้าสินค้าที่ถูกลักลอบส่งไปประเทศจีนโดยผ่านประเทศเพื่อนบ้าน ส่วนหนึ่งเกิดจากเหตุจูงใจต้องการใช้สิทธิพิเศษที่ทางการจีนให้กับประเทศที่มีพรมแดนติดต่อกันโดยการลดอัตราภาษีนำเข้าและภาษีมูลค่าเพิ่มลงร้อยละ 50 ของอัตราปกติ

2. ปัญหาเส้นทางคมนาคมขนส่ง เนื่องจากเส้นทางการค้าชายแดนยังไม่มีความเป็นสากลมากนัก การขนส่งทางแม่น้ำโขงยังคงมีปัญหาและอุปสรรค เช่น ไม่มีระบบห้องเย็นหรือตู้คอนเทนเนอร์ ยังไม่มีระบบการประกันสินค้า และปัญหาระดับน้ำไม่แน่นอน เป็นต้น สำหรับการขนส่งทางบกซึ่งต้องผ่านประเทศเพื่อนบ้าน (พม่า/ลาว) ก็ยังไม่สะดวกเท่าที่ควร เส้นทางผ่านประเทศลาวกำลังอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง ส่วนเส้นทางพม่า แม้ว่าจะมีเส้นทางที่พร้อม แต่มีการ

¹³ สัมภาษณ์ ภัฏญา อมรธีระกุล, ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง, 26 พฤศจิกายน 2546. โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากปริมาณการนำเข้าของผู้นำเข้าในหยุนหนานอยู่ในปริมาณที่ต่ำทำให้ไม่คุ้มค่าในการติดต่อนำเข้าสินค้าด้วยตนเอง ส่วนใหญ่มักจะนำเข้าผ่านทางบริษัทการค้าในนครกว่างโจวมณฑลกว่างตงหรือพ่อค้าคนกลางชาวฮ่องกง นอกจากนี้ สำหรับสินค้าเกษตรบางประเภท เช่น ผลไม้สด ทางมณฑลหยุนหนานยังไม่มีระบบตรวจสอบหรือกักกันสินค้าประเภทดังกล่าวอย่างเพียงพอ

¹⁴ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และรวบรวมจากเอกสารอื่นๆ เช่น เอกสารประกอบการบรรยาย “กลยุทธ์การตลาดและศักยภาพของสินค้าไทยในตลาดจีน” โดยผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการค้าในต่างประเทศ ณ นครคุนหมิง และข้อมูลที่รวบรวมจากข่าวภูมิภาคในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน

เก็บค่าผ่านทางราคาสูง และมีหลายด่าน ตลอดจนถึงยังมีปัญหาเรื่องความไม่มั่นใจด้านความปลอดภัย

สำหรับเส้นทางขนส่งระหว่างไทย-พม่าที่สะดวกที่สุด คือ ทางอากาศ ใช้เวลาเพียง 2 ชั่วโมงเศษ แต่มีค่าขนส่งค่อนข้างสูง ส่วนการขนส่งทางทะเล ต้องไปขึ้นที่ท่าเรือมณฑลกว่างตง แล้วจึงขนถ่ายสินค้าไปขึ้นรถไฟหรือรถบรรทุกไปมณฑลพม่าทำให้ค่อนข้างยุ่งยากผ่านหลายขั้นตอน และใช้เวลานาน

3. ปัญหาด้านการชำระเงิน สำหรับการค้าชายแดนส่วนใหญ่มักจะนิยมทำการค้าขายด้วยเงินสด ทำให้เกิดปัญหาขาดความคล่องตัว บางส่วนไม่มีการบันทึกสถิติตัวเลข/ข้อมูลการค้าไว้ หรือมีการบันทึกที่ต่ำกว่าความเป็นจริง

4. ปัญหาด้านกฎระเบียบที่สร้างความล่าช้าและเป็นอุปสรรคต่อการค้า เช่น ระเบียบขั้นตอนพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเดินทางเข้า-ออกประเทศ ความไม่พร้อมของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

5. ปัญหาและข้อจำกัดของฝ่ายไทยเอง เช่น การขาดแคลนเงินทุน หรือแหล่งที่มาของเงินทุนมีจำกัด และการสูญเสียตลาดการค้าชายแดนให้ประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนาม รวมทั้งข้อจำกัดของนักธุรกิจไทยในการใช้ภาษาจีน ขาดแคลนบุคลากรที่พูด อ่าน เขียนภาษาจีนได้ ทำให้มีปัญหาในการสื่อสาร เป็นต้น

6. ปัญหาอื่นๆ เช่น ประเทศเพื่อนบ้านปิดด่านชายแดน เนื่องจากความขัดแย้งทางการเมือง

5.2 การค้าไทยกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน และมณฑลอื่นๆ

5.2.1 การค้าไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน

จากข้อมูลในหัวข้อ 5.1 ข้างต้น ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนทั้ง 4 แห่ง มีลักษณะสำคัญ สรุปได้ดังนี้

1. ในบรรดาพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่ง ไทยมีปริมาณการค้ากับมณฑลชื่อชวณมากที่สุด และไทยมีการค้าเกินดุลกับชื่อชวณ (ในขณะที่ขาดดุลกับพื้นที่ศึกษาอีก 3 แห่ง) เนื่องจากชื่อชวณเป็นมณฑลที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของจีนตะวันตก มีความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม และมีประชากรมากกว่า 85 ล้านคน จากการพิจารณาสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างกัน สะท้อนให้เห็นว่า โครงสร้างการค้าไทย-ชื่อชวณมีลักษณะที่เกื้อกูลกัน โดยชื่อชวณนำเข้าสินค้ากลุ่มวัตถุดิบ/กึ่ง

วัตถุดิบจากไทย เช่น ยางพารา และเม็ดพลาสติก ในขณะที่ไทยนำเข้าสินค้ากลุ่มทุนจำพวก เครื่องมือเครื่องจักรจากชื่อชนเป็นหลัก

2. สำหรับการค้ากับฉงชิ่ง มีมูลค่าและสัดส่วนการค้าระหว่างกันไม่สูงมากนัก และยิ่งต่ำกว่าที่ฉงชิ่งค้าขายกับหลายประเทศในอาเซียน (เช่น พม่า อินโดนีเซีย มาเลเซีย เวียดนาม และฟิลิปปินส์) อย่างไรก็ดี มีแนวโน้มที่จะมีการค้าระหว่างกันเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะการนำเข้า ยางพาราและผลิตภัณฑ์จากไทย เนื่องจากฉงชิ่งเป็นฐานการผลิตรถยนต์ที่สำคัญของจีน จึงมีความต้องการนำเข้ายางพารา และอุปกรณ์ชิ้นส่วนที่ทำจากยางพารา ตลอดจนการนำเข้า มັນสำปะหลัง เป็นต้น และเนื่องจากฉงชิ่งเป็นฐานผลิตอุตสาหกรรมหนัก มีการส่งออก เครื่องจักรกลและไฟฟ้ามาประเทศไทยเป็นหลัก ส่งผลให้การค้าไทย-ฉงชิ่งมีลักษณะที่เกื้อกูลกัน

3. การค้าไทย-กว้างซี แม้ในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา ไทยและรัฐบาลกว้างซีจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น และมีเส้นทางขนส่งระหว่างกันที่มีศักยภาพในการค้าขายกัน โดยตรง โดยเฉพาะการขนส่งทางทะเลไปยังท่าเรือน้ำลึกของกว้างซี แต่พบว่า ในขณะนี้ มูลค่าการค้าระหว่างกันโดยตรงยังมีไม่มากนัก และไทยยังไม่ได้เป็นคู่ค้าสำคัญของกว้างซี การค้าส่วนใหญ่จะผ่านทางมณฑลกว๋างตง ก่อนที่จะมีการขนส่งลำเลียงมายังกว้างซีต่อไป

4. ในส่วนของการค้าไทย-หยุนหนาน แม้ว่าหยุนหนานจะเป็นมณฑลของจีนที่มีพรมแดนใกล้ชิดกับไทยมากที่สุด แต่สัดส่วนการค้าระหว่างกันยังไม่สูงเท่าที่ควร กล่าวคือไม่ถึงร้อยละ 1 ของมูลค่าการค้ารวมไทยกับจีน ที่น่าสังเกต คือ ในระยะ 1-2 ปีที่ผ่านมา การส่งออกจากหยุนหนานมาไทยได้ขยายตัวมากขึ้น จนทำให้ไทยเป็นตลาดส่งออกสำคัญของหยุนหนาน (อันดับ 5)

5. โครงสร้างการผลิตภาคเกษตรของไทยกับสองมณฑลชายแดนของจีน คือ หยุนหนานและกว้างซีมีลักษณะแข่งขันกัน เนื่องจากสองมณฑลนี้ ถือเป็นมณฑลเกษตรกรรมและมีภูมิอากาศแบบกึ่งเขตร้อน (sub-tropical) จึงมีผลผลิตทางการเกษตรที่คล้ายคลึงกับไทย เช่น กว้างซีสามารถปลูกพืชและผลไม้เขตร้อนที่สำคัญ ได้แก่ กัญชง ส้มโอ และลำไย ส่วนหยุนหนานสามารถปลูกผลไม้เขตร้อนที่คล้ายคลึงกับไทยเช่นกัน

6. สำหรับหยุนหนาน นอกจากการผลิตพืชเขตร้อนกึ่งเขตร้อนแล้ว เนื่องจากภูมิประเทศทางตะวันตกของมณฑลเป็นที่สูงและมีอากาศเย็นจึงสามารถปลูกผักเมืองหนาวได้เช่นกัน และหลังจากการทำข้อตกลงเร่งลดภาษีผัก-ผลไม้ไทย-จีน หยุนหนานได้ส่งพืชและผักเมืองหนาวมายังประเทศไทยมากขึ้น และในขณะนี้ รัฐบาลหยุนหนานยังมีโครงการปลูกพืชผักอินทรีย์ที่ปลอดภัย

สารพิษ¹⁵ เพื่อเน้นส่งออกมายังไทยซึ่งเป็นตลาดศักยภาพสำคัญของยุทธนา นอกจากนี้ยุทธนายังเป็นเพียงหนึ่งในไม่กี่มณฑลของจีนที่สามารถปลูกยางพาราได้ และมีผลผลิตยางพารามากเป็นอันดับ 2 ของจีน (รองจากไห่หนาน)

ตารางที่ 5.20

สถิติการค้าระหว่างประเทศระหว่างไทย-จีน / ไทย-มณฑลต่างๆ ปี 2003

(หน่วย: ล้านเหรียญ สหรัฐ.)

ประเทศ/มณฑล	การค้ารวมกับไทย	การส่งออกมายังไทย	การนำเข้าจากไทย	ดุลการค้า
ประเทศจีน	12,654.75 (เพิ่ม 47.8%)	3,827.91 (เพิ่ม 29.4%)	8,826.84 (เพิ่ม 57.6%)	ขาดดุลไทย
พื้นที่ศึกษา				
ชื้อชวน	115.55 (เพิ่ม 105.1%)	40.99 (เพิ่ม 19.6%)	74.56 (เพิ่ม 236%)	ขาดดุลไทย
ฉงชิ่ง	39.20 (เพิ่ม 100.5%)	30.83 (เพิ่ม 116.9%)	8.37 (เพิ่ม 56%)	เกินดุลไทย
ยุทธนา	87.29 (เพิ่ม 100.2%)	77.11 (เพิ่ม 104.8%)	10.18 (เพิ่ม 71.4%)	เกินดุลไทย
กว่างซี	46.36 (เพิ่ม 14.6%)	32.62 (เพิ่ม 24.4%)	13.74 (ลด 3.4%)	เกินดุลไทย
มณฑลอื่นๆ				
กว่างตง*	6,550	NA	NA	NA
ฝูเจี้ยน	420.5	137.9 (เพิ่ม 28.0%)	282.6 (เพิ่ม 26.2%)	ขาดดุลไทย
เหอหลิน	285.7 (เพิ่ม 86.6%)	99.5 (เพิ่ม 49.9%)	186.3 (เพิ่ม 114.6%)	ขาดดุลไทย

¹⁵ มณฑลยุทธนาได้เตรียมพื้นที่ในอำเภอซือจง เพื่อเป็นพื้นที่ปลูกผักปลอดสารพิษ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร มีผลผลิตมากกว่า 30 ชนิด เช่น แอปเปิ้ล พริก หัวไชเท้า ซึ่งสามารถผลิตได้ปีละไม่ต่ำกว่า 10,000 ตัน รายละเอียดใน "จีนเร่งขยายพื้นที่เกษตรเพิ่มอีก 1.7 ล้านไร่รับ FTA,"

<<http://www.manager.co.th/daily/ViewNews.aspx?NewsID=4765789228677>>, 2 เมษายน 2547.

ตารางที่ 5.20 (ต่อ)

ประเทศ/มณฑล	การค้ารวมกับไทย	การส่งออกมาไทย	การนำเข้าจากไทย	ดุลการค้า
सानซี	28.0 (เพิ่ม 13.7%)	23.9 (เพิ่ม 38.3%)	4.1 (ลด 44.2%)	เกินดุลไทย
ไหหนาน	21.1 (ลด 44.7%)	9.2 (ลด 17.7%)	11.9 (ลด 55.8%)	ขาดดุลไทย
เจ้อเจียง**	NA	NA	NA	NA
ก๊วยโจว**	NA	NA	NA	NA

ที่มา: China Statistical Yearbook 2004; Chongqing Statistical Yearbook 2004; Fujian Statistical Yearbook 2004; Guangxi Statistical Yearbook 2004; Guizhou Statistical Yearbook 2004; Hainan Statistical Yearbook 2004; Liaoning Statistical Yearbook 2004; Sichuan Statistical Yearbook 2004; Shaanxi Statistical Yearbook 2004; Yunnan Statistical Yearbook 2004; Zhejiang Statistical Yearbook 2004

หมายเหตุ * ข้อมูลจากรายงานของนายจางเต๋อเจียง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนประจำมณฑลกว่างตง, 18 พฤศจิกายน 2005

** หนังสือสถิติของมณฑล ไม่มีบันทึกข้อมูลการค้ากับไทย

5.2.2 การค้าไทย-มณฑลอื่นๆ

ดังที่กล่าวแล้วในตอนต้นว่า ในการศึกษาข้อมูลการค้ากับจีนในระดับมณฑล จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากหนังสือสถิติของแต่ละมณฑล และการเก็บข้อมูลภาคสนาม/การสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลของจีน จากข้อมูลในตารางที่ 5.20 เป็นการเปรียบเทียบการค้าของไทยกับมณฑลต่างๆ ของจีน¹⁶ สรุปลักษณะสำคัญและข้อสังเกตได้ดังนี้

1. ในบรรดามณฑลของจีน การค้าระหว่างไทยกับมณฑลกว่างตงมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 37.8 ของยอดการค้าระหว่างไทยและจีน และในปี 2003 มีมูลค่าการค้า

¹⁶ ในฐานะนักวิจัยร่วมใน “โครงการจัดทำหนังสือ เศรษฐกิจจีน 11 มณฑลที่มีนัยสำคัญต่อไทย” โดยทุนสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ตุลาคม 2548 ข้าพเจ้าจึงมีโอกาสศึกษาค้นคว้าข้อมูลการค้าไทย-มณฑลต่างๆ ทั้ง 11 มณฑลได้จากหนังสือสถิติของมณฑลเหล่านั้น อย่างไรก็ตาม หนังสือสถิติของบางมณฑล ได้แก่ เจ้อเจียงและก๊วยโจว ไม่ได้มีการบันทึกข้อมูลการค้ากับไทย

ระหว่างกันสูงถึง 6,550 ล้านเหรียญ สหรัฐ.¹⁷ เนื่องจากกว้างตงเป็นศูนย์กลางทางการค้าและธุรกิจที่สำคัญของจีนและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับไทยมานาน คนจีนโพ้นทะเลในไทยส่วนใหญ่มาจากมณฑลนี้ นอกจากนี้ กว่างตงยังเป็นเมืองท่าหลักของจีนในการติดต่อกับต่างประเทศมานาน และมีเขตการค้าระหว่างประเทศสูงอันดับ 1 ของจีน ท่าเรือในกว๋างตงยังเป็นเส้นทางหลักในการลำเลียงสินค้าระหว่างไทยและจีน จึงเป็นเสมือนประตูแรกสำหรับสินค้าจากไทยไปจีน ก่อนที่จะกระจายต่อไปยังพื้นที่หรือมณฑลอื่นๆ ของจีนต่อไป

2. สำหรับการค้าระหว่างไทยกับมณฑลอื่นๆ หากเป็นมณฑลชายฝั่งและมีเศรษฐกิจขนาดใหญ่ เช่น มณฑลฝูเจี้ยน (เศรษฐกิจใหญ่อันดับ 11 ของจีน) ก็พบว่า มีมูลค่ากับไทยค่อนข้างสูงราว 420.5 ล้านเหรียญ สหรัฐ. ในขณะที่ การค้าระหว่างไทยกับมณฑลที่อยู่ตอนใน เช่น มณฑลซานซี (เศรษฐกิจใหญ่อันดับ 22 ของจีน) มีมูลค่าเพียง 28 ล้านเหรียญ สหรัฐ. จึงสะท้อนให้เห็นว่า ท่าเลที่ตั้งและขนาดเศรษฐกิจของมณฑลจีนมีส่วนกำหนดมูลค่าและปริมาณการค้ากับไทยในระดับหนึ่ง

3. การนำเข้าสินค้าจากไทยของบางมณฑลมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก เช่น มณฑลชื้อชว่น (ร้อยละ 236) และมณฑลเหลียวหนิง (ร้อยละ 114.6) ซึ่งเป็นทิศทางที่ดีเพราะสองมณฑลนี้มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ติดอันดับ 9 และ 8 ของจีนตามลำดับ จึงเป็นตลาดที่มีศักยภาพสำหรับสินค้าไทยในอนาคต โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มวัตถุดิบ เช่น ยางพารา เม็ดพลาสติก นอกจากนี้ ทั้งสองมณฑลต่างขาดดุลการค้ากับไทย

4. ในขณะเดียวกัน มีหลายมณฑลที่มีการขยายการส่งออกมาไทยในอัตราที่เพิ่มขึ้น เช่น มหานครจงชิ่ง (ร้อยละ 116.9) และมณฑลหยุนหนาน (ร้อยละ 104.8) และสองมณฑลนี้มีการค้าเกินดุลกับไทย

5. บางมณฑลที่มีศักยภาพ เช่น มณฑลไห่หนานที่ตั้งอยู่ทางใต้และอยู่ไม่ไกลจากไทยมากนัก กลับมีมูลค่าค้าขายกับไทยโดยตรงค่อนข้างน้อย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการค้าระหว่างกันกระทำผ่านเมืองท่าหลักในมณฑลกว๋างตง ก่อนที่จะขนส่งต่อมายังไห่หนาน

¹⁷ จากรายงานของนายจางเต๋อเจียง เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์จีนประจำมณฑล กว่างตง ในระหว่างงานสัมมนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างมณฑลกว๋างตงกับไทย จัดโดยสำนักงานความร่วมมือเศรษฐกิจและการค้ามณฑลกว๋างตง ณ โรมแรมไซไฟเทล เซ็นทรัล พลาซ่า, 18 พฤศจิกายน 2548.

จากข้อมูลทีกล่าวมาทั้งหมด พอจะสรุปได้ว่า มณฑลไหนของจีนจะเป็นคู่ค้าของไทยและสินค้าของไทยกลุ่มไหนบ้างที่จะค้าขายกับจีน ก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน ทั้งปัจจัยด้าน อุปสงค์ เช่น ลักษณะของมณฑล/ตลาดเป้าหมายในแต่ละมณฑล ปัจจัยด้านอุปทาน เช่น โครงสร้างการผลิตของแต่ละมณฑล ตลอดจนปัจจัยอื่นๆ เช่น ท่าเลที่ตั้ง ซึ่งจากการศึกษาการค้าไทย-จีนในระดับประเทศ และจากการประเมินทั้งด้านอุปสงค์และอุปทานของจีน พบว่า โครงสร้างสินค้าไทยที่มีการส่งออกไปค้าขายกับจีนส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าในอุตสาหกรรมต้นน้ำ โดยเฉพาะสินค้าประเภทโภคภัณฑ์ที่เป็นวัตถุดิบจากทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง และสินค้ากึ่งวัตถุดิบ เช่น เม็ดพลาสติก ส่วนสินค้าในอุตสาหกรรมปลายน้ำหรือสินค้าขั้นสุดท้าย ยังมีมูลค่าการส่งออกไปจีนไม่มากนัก เนื่องจากจีนมีข้อได้เปรียบทั้งในด้านขนาดการผลิต ด้านต้นทุนการผลิต และด้านราคา¹⁸

ข้อจำกัดของข้อมูลการค้าไทย-จีน

ในการศึกษาข้อมูลการค้าไทย-จีนพบว่า มีข้อจำกัดจากการที่แหล่งข้อมูลของไทยและจีนมีการรายงานข้อมูลการค้าบางด้านที่ไม่ตรงกัน ตัวอย่างเช่น ฝ่ายไทยมีการรายงานว่า ไทยเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับจีน ในขณะที่ ฝ่ายจีนกลับรายงานว่า จีนเป็นฝ่ายขาดดุลการค้ากับไทย

นอกจากนี้ ในการจัดลำดับสินค้าที่มีการค้าขายระหว่างกันสูงสุด 10 อันดับแรก ก็มีการรายงานลำดับสินค้าที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลของไทย (ข้อมูลปี 2004) รายงานว่า สินค้าส่งออกจากไทยไปจีนอันดับ 1 ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ และส่วนประกอบ (HS 8471) อันดับ 2 ได้แก่ ยางพารา (HS 4001) และอันดับ 3 ได้แก่ เม็ดพลาสติก (HS 3901-15) ในขณะที่ ข้อมูลจีน รายงานว่า สินค้าที่จีนนำเข้าจากไทยอันดับ 1 ได้แก่ เครื่องใช้ไฟฟ้า (HS 85) อันดับ 2 ได้แก่ พลาสติกและผลิตภัณฑ์ (HS 39) อันดับ 3 ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์ (HS 84) และอันดับ 4 ได้แก่ ยางพาราและผลิตภัณฑ์ (HS 40)

สำหรับสาเหตุที่ทำให้ข้อมูลการค้าไทย-จีนมีการบันทึกที่ไม่ตรงกัน พอจะสรุปได้ ดังนี้

(1) ปัญหาประเด็นทางเทคนิคในการแยกย่อยรายการสินค้าตามพิกัดศุลกากร (HS) ที่แตกต่างกัน เช่น แหล่งข้อมูลจากไทยมีการรายงานสินค้าบางรายการตามพิกัดที่แยกย่อยมากกว่า

¹⁸ รายละเอียดใน อักษรศรี พานิชสาส์น, “ข้อเท็จจริง ปัญหา และโอกาสในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-จีน: กรณีศึกษาการค้าไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน,” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติของนักเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 1 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 28 ตุลาคม 2548. (อัดสำเนา)

เช่น ไทยได้แยกรายการเครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ (HS 8471) ออกจากรายการแผงวงจรไฟฟ้า (HS 8542) ในขณะที่ฝ่ายจีนรายงานสินค้าในกลุ่มคอมพิวเตอร์ฯ ตามพิกัด HS 84

(2) ปัญหาเกิดจากวิธีการแจ้ง/บันทึกมูลค่าการส่งออกและนำเข้าที่แตกต่างกัน ซึ่งในการส่งออกมักจะบันทึกมูลค่าเป็นราคา F.O.B (Free on Board) ในขณะที่ การนำเข้ามักจะบันทึกเป็นราคา C.I.F (Cost, Insurance and Freight) จึงทำให้เกิดการบันทึกมูลค่าการนำเข้า (ราคา C.I.F) ที่สูงกว่ามูลค่าการส่งออก (ราคา F.O.B)

(3) ในการค้าขายสินค้าระหว่างไทย-จีน มีการขนส่งผ่านประเทศอื่นก่อน เช่น สิงคโปร์ หรือฮ่องกง ทำให้การค้าในส่วนนี้ไม่ได้มีการบันทึกด้านแหล่งส่งออกหรือนำเข้าระหว่างไทย-จีน โดยตรง

(4) ปัญหาจากการคำนวณระบบตามแนวชายแดน เช่น การค้าผ่านพม่า หรือลาว ทำให้ยากที่จะลงบันทึกตัวเลขอย่างเป็นทางการ เป็นต้น

สำหรับข้อมูลการค้าระหว่างไทย-จีนจากแหล่งข้อมูลของไทย ปรากฏในตารางที่ 5.21

ตารางที่ 5.21

สถิติการค้าระหว่างไทยกับจีน ตั้งแต่ปี 1994-2004 (ข้อมูลจากฝ่ายไทย)

(หน่วย: ล้านดอลลาร์สหรัฐ)

ปี	ปริมาณการค้ารวม			ไทยส่งออก		ไทยนำเข้า		ดุลการค้า
	มูลค่า	สัดส่วน	% Δ	มูลค่า	% Δ	มูลค่า	% Δ	
1994	2,318	2.3	41.1	932	71.8	1,386	26.3	-454
1995	3,743.40	2.9	59.8	1,649.30	75.1	2,090.00	49.5	-444.7
1996	3,827.80	3	2.3	1,876.90	13.8	1,950.90	-6.8	-74
1997	4,046.60	3.3	5.7	1,774.50	-5.5	2,272.10	16.5	-497.6
ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย ปี 1997								
1998	3,568.70	3.7	-11.8	1,766.70	-0.4	1,801.90	-20.7	-35.2
1999	4,333.10	4	21.4	1,860.90	5.3	2,472.20	37.2	-611.2
2000	6,226.20	4.7	43.7	2,836.60	52.4	3,389.70	37.1	-553.1
2001	6,569.70	5.2	5.5	2,873.70	1.3	3,696.00	9	-822.2
2002	8,452.90	6.3	28.7	3,555.40	23.7	4,897.50	32.5	-1,342.1
2003	11,691.2	7.5	38.32	5,688.9	60.03	6,002.3	22.56	-313.4
2004	15,259.5	8.01	30.52	7,115.1	25.07	8,144.3	35.69	-1,029.2

ที่มา: ศูนย์สารสนเทศเศรษฐกิจการค้า กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ และกรมศุลกากร

สินค้าส่งออกจากไทยไปจีน 10 อันดับแรก: ข้อมูลจากฝ่ายไทย (2004) ได้แก่ 1) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 2) ยางพารา 3) เม็ดพลาสติก 4) เคมีภัณฑ์ 5) น้ำมันดิบ 6) ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง 7) แผงวงจรไฟฟ้า 8) ข้าว 9) ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ 10) น้ำมันสำเร็จรูป

สินค้านำเข้าจากจีนมาไทย 10 อันดับแรก: ข้อมูลจากฝ่ายไทย (2004) ได้แก่ 1) เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ 2) เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ 3) เคมีภัณฑ์ 4) เครื่องจักรใช้ในอุตสาหกรรม 5) เหล็กและเหล็กกล้า 6) ผ้าผืน 7) ผลิตภัณฑ์โลหะ 8) เครื่องใช้ไฟฟ้า 9) แผงวงจรไฟฟ้า 10) สินแร่โลหะอื่นๆ และเศษโลหะ

5.3 บทวิเคราะห์โอกาส ปัญหา และอุปสรรค

ในการวิเคราะห์โอกาส ปัญหา และอุปสรรคในการเชื่อมโยงการค้ากับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีหลายตัวแปรและหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นปัจจัยเอื้อ และปัจจัยอุปสรรค และมีทั้งปัจจัยในระดับประเทศ และระดับมณฑล ดังนี้

1) เงื่อนไขด้านอุปสงค์

เงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการสะท้อนให้เห็นว่าการเชื่อมโยงทางการค้ากับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนจะมีโอกาสหรือมีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน จากการศึกษาวิเคราะห์เงื่อนไขด้านอุปสงค์ของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน (กล่าวแล้วในบทที่ 3 หัวข้อ 3.3.2) สามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนมีประชากรรวมกันสูงถึง 209 ล้านคน (ชื่อชนมีประชากรมากที่สุดและมากอันดับ 3 ของจีน) โดยรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีจะแตกต่างกันไปในแต่ละมณฑล (เรียงตามลำดับ คือ ฉงชิ่ง ชื่อชน กว่างซี และหยุนหนาน) ทั้งนี้ แม้ว่าในภาพรวมรายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในมณฑลเหล่านี้ไม่สูงมากนัก แต่มีอัตราการขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

2. เมื่อพิจารณารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรในเขตเมือง โดยเฉพาะในเมืองหลักของแต่ละมณฑล พบว่า มีประชากรที่มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อหัวค่อนข้างสูง รวมทั้งมียอดขายปลีกที่ค่อนข้างสูงเช่นกัน โดยเฉพาะเมืองเอกของแต่ละมณฑล เช่น นครเฉิงตู (ประชากรราว 10 กว่าล้านคน) และนครคุนหมิง (ประชากรราว 5 ล้านคน)

3. สำหรับรูปแบบการบริโภคของชาวจีนในเมืองหลักของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ได้เปลี่ยนแปลงไป มีรูปแบบการใช้ชีวิตแบบคนเมืองมากขึ้น กล่าวคือใช้จ่ายใช้สอยมากขึ้น และมีรสนิยมสินค้าในลักษณะเลียนแบบแนวโน้ม/รูปแบบเทรนด์สินค้าของผู้บริโภคตามแถบมณฑลทางตะวันออก เช่น มหานครเซี่ยงไฮ้ หรือกว่างตง

4. ทางด้านโครงสร้างการจับจ่ายบริโภค ผู้บริโภคในมณฑลเหล่านี้ยังคงให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารการกินเป็นอันดับแรกและมีสัดส่วนที่สูงที่สุดเมื่อเทียบกับยอดจับจ่ายใช้สอยทั้งหมด ทั้งนี้ หมวดการใช้จ่ายเพื่อการเดินทางขนส่งและโทรคมนาคม รวมทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อที่อยู่อาศัยได้ขยายตัวมากขึ้น หลังจากที่ได้มีการโยกย้ายจากชนบทเข้ามาใช้ชีวิตแบบคนเมืองมากขึ้น และมีรายได้เฉลี่ยและกำลังซื้อที่มีเพิ่มมากขึ้น

5. ทางด้านการแข่งขัน เมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลชายฝั่งของจีนแล้ว การแข่งขันใน 4 มณฑลนี้ยังไม่ค่อยรุนแรงและเข้มข้นมากนัก จึงน่าจะเข้าไปสร้างรากฐานของธุรกิจและทำการตลาดเพื่อให้สินค้าไทยให้เป็นที่รู้จัก เนื่องจากในอนาคตต่อไปอาจจะต้องประสบกับการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น

สำหรับข้อมูลสรุปเงื่อนไขอุปสงค์ของ 4 มณฑลอยู่ในตารางที่ 5.22

สภาพเงื่อนไขด้านอุปสงค์ (Demand Conditions) ของ 4 มณฑลตะวันตกเฉียงใต้

พื้นที่	ปัจจัยด้านภาวะบริโภค	สภาพเศรษฐกิจเบื้องต้นหลัก
ชื่อชวน	ด้วยจำนวน ปชก. มากอันดับ 3 ของประเทศ และมียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคสูงอันดับ 10 ของจีน ถือว่าชื่อชวนเป็นมณฑลที่มีตลาดขนาดใหญ่ของตนเอง และเป็นตลาดผู้บริโภคใหญ่ที่สุดของจีนตะวันตก	ศูนย์กลางผู้บริโภคที่มีขนาดใหญ่อุดมอยู่ในนครเฉิงตู คิดเป็นร้อยละ 36 ของปริมาณการบริโภครวมของทั้งหมดด้วย ปชก. กว่า 10 ล้านคน โดย 1 ใน 3 ของจำนวนปชก. อาศัยอยู่ในเขตเมือง นับเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อ ขณะนี้ มีร้านค้าปลีกของต่างประเทศได้เปิดสาขาหลายแห่ง เช่น ห้างคาร์ฟูร์ เข้ามาขยายสาขาในเฉิงตูหลายแห่ง พร้อมย้ายสำนักงานใหญ่จากมหานครชางไห่มาอยู่ที่เฉิงตู เพื่อเน้นรุกตลาดจีนตอนในอย่างจริงจัง
ชิงชิ่ง	แม้จะมียอดค้าปลีกจัดอยู่ในอันดับ 20 ของจีน แต่มีศักยภาพที่จะเป็นตลาดผู้บริโภคที่สำคัญในอนาคต จากสถิติ ผู้บริโภคในเขตเมืองของชิงชิ่งมีการใช้จ่ายใช้สอยเพื่อยกระดับชีวิตความเป็นอยู่มากขึ้น ตลอดจน มีร้านค้าและห้างสรรพสินค้าและศูนย์การค้าหลายแห่ง ทั้งที่เป็นของรัฐบาลและบริษัทต่างชาติ	โครงสร้างการใช้จ่ายใช้สอยของผู้บริโภคเขตเมืองของชิงชิ่ง ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายในเรื่องอาหารการกินเป็นอันดับแรก และมีการใช้จ่ายเพื่อการเดินทางขนส่ง และโทรคมนาคมสื่อสาร รวมทั้งการศึกษาและบันเทิงในสัดส่วนสูงขึ้น ผู้บริโภคในเขตเมืองของชิงชิ่ง มีรสนิยมสินค้าในลักษณะเลียนแบบแนวโน้ม/ รูปแบบเทรนด์สินค้าของผู้บริโภคตามแถบมณฑลทางตะวันออก
หยุนหนาน	มี ปชก. มากอันดับ 12 ของประเทศ แต่มียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคอันดับ 23 ของจีน เนื่องจาก ปชก. ส่วนใหญ่อยู่ในชนบทยังมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวต่อปีไม่สูงมากนัก สำหรับโครงสร้างการใช้จ่ายบริโภค ชาวหยุนหนานให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายเรื่องอาหารการกินเป็นสัดส่วนที่สูง ของลงมาคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษ การพักผ่อนบันเทิง และวัฒนธรรม	ศูนย์กลางผู้บริโภคที่นครคุนหมิง คิดเป็นร้อยละ 41.2 ของปริมาณการบริโภครวมทั้งมณฑลด้วย ปชก. ประมาณ 4.9 ล้านคน และมี รายได้เฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น จึงเป็นกลุ่มตลาดที่มีกำลังซื้อและมีศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ในคุนหมิงที่ทันสมัยและนิยมสินค้าจากต่างประเทศ ด้วยตลาดผู้บริโภคที่กำลังเติบโต มีบริษัทค้าปลีกต่างชาติหลายแห่งเข้ามาเปิดสาขาในคุนหมิง
กว่างซี	มี ปชก. มากอันดับ 10 ของประเทศ รายได้เฉลี่ยต่อหัวไม่สูงมากและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าหยุนหนาน แต่มียอดขายปลีกสินค้าอุปโภคอันดับ 16 ของจีน ซึ่งสูงกว่าหยุนหนาน เนื่องจากกาเปิดก้างและปฏิรูปเศรษฐกิจมากขึ้น และรัฐลดบทบาทในการให้บริการทางสังคมและที่พักอาศัย ทำให้รูปแบบการใช้จ่ายของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย	มีศูนย์กลางผู้บริโภคที่เมืองเอ็ก คือ นครหนานหนิง และเมืองท่องเที่ยวสำคัญ คือ กุ้ยหลิน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 18 และ 13 ของการค้าปลีกรวมในมณฑลตามลำดับ เนื่องด้วยผู้บริโภคมีรายได้เฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.1 รูปแบบการค้าปลีกในเขตเมืองได้พัฒนาปรับเปลี่ยนขึ้น มีห้างสรรพสินค้าหรือศูนย์การค้าทันสมัยมากขึ้น นับตั้งแต่ปี 2004 เริ่มมีห้างสรรพสินค้าของต่างชาติ เข้ามาเปิดสาขาในหนานหนิง เพื่อรองรับการเป็นเมืองหลักในการจัดงานแสดงสินค้าประจำปี China-ASEAN Expo

2) ปัจจัยเชิงนโยบาย

ในความพยายามที่จะส่งเสริมและขยายการค้าระหว่างกัน รัฐบาลไทยและรัฐบาลจีน ได้มีข้อตกลงการค้าระหว่างกันที่สำคัญ 2 ฉบับ ได้แก่

1) **ข้อตกลงเร่งลดภาษีนำเข้าผัก-ผลไม้ระหว่างไทย-จีน** ลงนามเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2003 เพื่อเร่งลดภาษีสินค้าภายใต้ พิกัด HS 07-08 (ผักและผลไม้)¹⁹ ให้เหลือศูนย์ โดยเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2003 ซึ่งข้อตกลงฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงเก็บเกี่ยวก่อน (Early Harvest) ภายใต้กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับอาเซียน 10 ประเทศ ที่จะลดภาษีสินค้าพิกัด HS 01-08 เริ่มในเดือนมกราคม 2004

2) **ข้อตกลงการค้าเสรีอาเซียน-จีน** ผู้นำอาเซียน 10 ประเทศและจีนลงนามในข้อตกลงการค้าสินค้าภายใต้กรอบความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างอาเซียนและจีน (Agreement on Trade in Goods of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Co-operation between the ASEAN and China) หรือที่เรียกว่า "เอฟทีเออาเซียน-จีน" เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2004 ที่ประเทศลาว เพื่อเริ่มลดภาษีสินค้าที่ครอบคลุมประมาณ 5,000 กว่ารายการ นับตั้งแต่วันที่ 20 กรกฎาคม 2005 และจะลดอัตราภาษีให้เหลือร้อยละ 0 ภายในปี 2010 และปี 2015 ตามบัญชีรายการสินค้าที่ได้มีการตกลงกัน ทั้งนี้ สินค้าบางรายการที่ยังไม่พร้อมที่จะเปิดเสรีก็จะถูกจัดให้อยู่ในกลุ่ม "สินค้าอ่อนไหว" (Sensitive List) และกลุ่มอ่อนไหวสูง (Highly Sensitive List)

การเปิดเสรีทางการค้ามากขึ้นตามข้อตกลงการค้าเสรีทั้งสองฉบับ นับได้ว่า จะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะเอื้อต่อการขยายความร่วมมือและเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงดังกล่าวยังครอบคลุมเฉพาะมาตรการภาษี คือ เน้นลดภาษีศุลกากร แต่ยังมีได้เจาะจงในประเด็นมาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษีมากเท่าที่ควรจะเป็น และแท้จริงแล้ว ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าตลาดจีนส่วนใหญ่เป็นอุปสรรคของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในรูปแบบต่างๆ

¹⁹ ชื่อเต็มของข้อตกลงฉบับนี้ ได้แก่ "Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the People's Republic of China on Accelerated Tariff Elimination under the Early Harvest Program of the Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation between ASEAN and China"

3) มาตรการกีดกันการค้าที่ไม่ใช่ภาษี²⁰ (Non-Tariff Barriers: NTBs)

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาคเอกชนและภาครัฐของไทย พบว่า มาตรการ NTBs นับเป็นอุปสรรคสำคัญของการค้าไทย-จีน โดยเฉพาะการค้ากับจีนในระดับมณฑล เนื่องจากรัฐบาลจีนได้มีการกำหนดและนำมาตราการและเครื่องมือเชิงนโยบายในรูปแบบต่างๆ มาใช้ในการกำกับและสอดส่องการนำเข้าจากต่างประเทศ เช่น การกำหนดโควตานำเข้าในบางสินค้า มีขั้นตอนและเงื่อนไขในการตรวจสอบสินค้า ณ ด่านศุลกากรที่ล่าช้าและยุ่งยาก นอกจากนี้ ในแต่ละด่าน/แต่ละมณฑลก็ยังคงมีความเข้มข้นและเข้มงวดแตกต่างกันไป มีการกำหนดเงื่อนไขด้านสุขอนามัยที่เข้มงวด และมีการกำหนดมาตรฐานบังคับ CCC (China Compulsory Certificate) ในการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมกว่า 130 รายการ เป็นต้น นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่รัฐยังมีการใช้ดุลพินิจและการเลือกปฏิบัติในการนำกฎระเบียบและมาตรการต่างๆ มาใช้ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า ทางกรจีนนำมาตราการ NTBs เหล่านี้มาใช้กับสินค้านำเข้าจากต่างประเทศอย่างไม่มีทางเลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นสินค้านำเข้าจากประเทศใด ก็ย่อมจะต้องอยู่ภายใต้มาตรการและกฎระเบียบเหล่านี้ไม่แตกต่างกัน

อย่างไรก็ดี จีนได้มีการมอบสิทธิพิเศษทางการค้าให้กับบางประเทศ เช่น นโยบายสิทธิพิเศษทางการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนติดต่อกับจีน โดยการลดอัตราภาษีที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าลงร้อยละ 50 (ครึ่งหนึ่ง) ของอัตราปกติ เช่น หากสินค้านำเข้ามาจากพม่า ลาว หรือเวียดนาม ก็จะได้รับ การลดภาษีศุลกากรนำเข้า (tariff) และภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) ที่เกี่ยวข้องกับสินค้านำเข้าลงจากอัตราเดิมร้อยละ 50 เป็นต้น ดังนั้น หากประเทศที่เป็นคู่แข่งของไทยในตลาดจีนได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าว เช่น ประเทศเวียดนามคู่แข่งของไทยในการส่งออกข้าวไปตลาดจีน ก็ย่อมมีผลต่อการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดจีนในระดับหนึ่ง

4) ปัญหาและอุปสรรคของการค้าไทย-จีน

จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและการสัมภาษณ์ พบว่า ในการค้าขายกับจีน ผู้ประกอบการของไทยประสบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ซึ่งมีทั้งปัญหาที่เกิดจากฝ่ายจีนและปัญหาของฝ่ายไทยเอง สรุปได้ดังนี้

²⁰ รายละเอียดใน อักษรศรี พานิชสาส์น, "ข้อเท็จจริง ปัญหา และโอกาสในการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจไทย-จีน: กรณีศึกษาการค้าไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน," อ้างแล้วในเชิงอรรถ 18.

ปัญหาจากฝ่ายจีน เช่น

- ปัญหาจากการใช้มาตรการ NTBs ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เช่น ขั้นตอนและพิธีการด้านศุลกากรในการนำเข้า การกำหนดโควตาภาษี การกำหนดเงื่อนไขปลีกย่อยในการนำเข้า ซึ่งสินค้าต้องผ่านการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ของจีน ต้องใช้เวลา และค่าใช้จ่ายเพิ่ม เป็นต้น

- ปัญหาข้อจำกัดในการกระจายสินค้าในตลาดจีน และขั้นตอนกฎระเบียบต่างๆ ของทางการจีนที่เกี่ยวกับการกระจายสินค้าไปสู่ตลาดระดับมณฑล ระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ยังคงมีการผูกขาดและควบคุมโดยรัฐ (ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม) การขนส่งและลำเลียงสินค้าไปสู่ตลาดในระดับมณฑลจึงยังไม่ลื่นไหลเท่าที่ควร มีต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการกระจายสินค้าค่อนข้างสูง (รายละเอียดในหัวข้อ 6.6 บทที่ 6)

- ระบบการค้าอยู่ในการกำกับโดยรัฐ ระเบียบขั้นตอนการนำเข้าซับซ้อน และการปฏิบัติงานของหน่วยงานในประเทศจีนยังคงมีความไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงได้ เจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจและสามารถใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจ ตลอดจนปัญหาเรื่องความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

- การปฏิบัติในระดับมณฑล ยังมีขั้นตอนและกฎระเบียบในการนำเข้าที่ปลีกย่อย ตลอดจนมีมาตรฐานการดำเนินการในแต่ละท้องที่/มณฑลของจีนที่อาจจะแตกต่างกันในรายละเอียด

- ปัญหาระบบการชำระเงินในประเทศจีน ซึ่งในบางพื้นที่บางมณฑลยังไม่เป็นระบบสากลมากนัก และต้องอาศัยระบบความไว้วางใจกัน

- การยึดในตัวบุคคลในการทำธุรกิจในจีน ทำให้จำเป็นต้องใช้สายสัมพันธ์ (guanxi) ในการสร้างเครือข่ายในการทำตลาดในระดับท้องถิ่นของจีน เป็นต้น

ปัญหา/ข้อจำกัดของฝ่ายไทย เช่น

- ข้อจำกัดของผู้ประกอบการไทยเอง เช่น ไม่เข้าใจวัฒนธรรมทางธุรกิจของจีน ไม่ศึกษาข้อมูลด้านการตลาดทั้งระดับเมืองและมณฑลให้ถ่องแท้ ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลไกและระบบการค้าชายภายในของตลาดจีนมากนัก ที่ผ่านมานักธุรกิจไทยมักจะทำการค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง (ส่วนใหญ่เป็นชาวฮ่องกง) และไม่เข้าใจวิธีการกระจายสินค้าในจีน เป็นต้น

- นักธุรกิจไทยมักไม่สนใจทำการตลาดในจีนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง ทำให้สินค้าไทยยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในบางมณฑล/พื้นที่ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับขนาดตลาดของจีนทั้งประเทศ มีเพียงตลาดดั้งเดิมของสินค้าไทยที่อยู่ในมณฑลทางตอนใต้หรือชายฝั่งของจีนเพียงไม่กี่แห่ง เช่น กว่างตง หรือหูหนาน ที่รู้จักและคุ้นเคยกับสินค้าไทย รวมทั้ง ปัญหาการไม่รักษา

คุณภาพของสินค้าส่งผลต่อภาพลักษณ์ของสินค้าไทยในสายตาคนจีน เช่น ปัญหาสินค้าปลอมปน/ปลอมแปลง และสินค้าไม่ได้มาตรฐาน เป็นต้น

- ผู้ประกอบการไทยส่วนมากไม่รู้ภาษาจีนในระดับที่ใช้งานได้ จึงมีปัญหาในการติดต่อสื่อสารกับฝ่ายจีน

กล่าวโดยสรุป ในการค้าขายกับจีน มีทั้งอุปสรรคและปัญหาที่เกิดจากฝ่ายจีน และปัญหาที่เกิดจากฝ่ายไทยเอง อย่างไรก็ตาม ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดจากฝ่ายจีนเป็นประเด็นปัญหาที่หลายๆประเทศที่เข้าไปทำการค้าขายกับจีนต้องเผชิญเช่นกัน

5.4 บทวิเคราะห์เส้นทางเชื่อมโยงและขนส่งลำเลียงสินค้า

จากการศึกษาเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าระหว่างไทยกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน ซึ่งเป็นพื้นที่ตอนใน (รายละเอียดอยู่ในบทที่ 6 หัวข้อ 6.6) พบว่า ในขณะนี้ เส้นทางหลักในการขนส่งและลำเลียงสินค้าจากไทยไปจีน คือ การขนส่งทางเรือเดินทะเล โดยส่วนใหญ่จะขนถ่ายสินค้าที่ทำเรือกรุงเทพฯ ไปยังท่าเรือสำคัญของจีน โดยเฉพาะท่าเรือกว่างโจว เพื่อผ่านพิธีการด่านศุลกากรก่อนที่จะมีการขนส่งลำเลียงต่อไปยังพื้นที่ศึกษา ซึ่งมีทั้งการขนส่งทางรถไฟและทางถนน

อย่างไรก็ดี ในขณะนี้เริ่มมีเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าจากไทยไปจีนที่หลากหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งทางบก (ผ่านพม่าและลาว) ทางน้ำ (แม่น้ำโขงและเส้นทางทะเล) และทางอากาศ ดังนั้น ในการเลือกเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าไทยเพื่อเข้าสู่ประเทศจีน ขึ้นอยู่กับลักษณะสินค้าและเป้าหมายในการกระจายสินค้าออกสู่ตลาด ทั้งนี้ แต่ละเส้นทางมีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ดังนี้

- การขนส่งทางอากาศ จะช่วยประหยัดเวลาในการขนส่งที่รวดเร็วที่สุดและสามารถเข้าถึงแหล่งตลาดค้าส่งและค้าปลีกได้รวดเร็ว สินค้ามีการขนถ่ายน้อย มีโอกาสเสียหายน้อย เหมาะสำหรับสินค้าที่ต้องการความรวดเร็วในการวางจำหน่าย (เช่น ผลไม้สด) แต่ก็มีค่าใช้จ่ายในการขนส่งสูงกว่าเส้นทางอื่นๆ

- เส้นทางขนส่งผ่านแม่น้ำโขง มีข้อดีในเรื่องระยะทางและระยะเวลาเดินทางที่ไม่ยาวนาน (ในฤดูน้ำหลาก) และมีค่าขนส่งและต้นทุนดำเนินการต่ำกว่าโดยเปรียบเทียบกับเส้นทางอื่นๆ ที่สำคัญ พิธีการและขั้นตอนในการผ่านด่านศุลกากรต่างๆ ที่อยู่ในมณฑลหยุนหนานค่อนข้างมีความยืดหยุ่นให้กับสินค้าไทยพอสมควร รวมทั้งในขณะนี้ มีท่าเรือพาณิชย์ตามแม่น้ำโขงเพิ่มขึ้น

หลายแห่ง อย่างไรก็ตาม เส้นทางแม่น้ำโขงยังมีจุดอ่อนอีกหลายประการ เช่น ปัญหาในเชิงภูมิศาสตร์ ระดับน้ำไม่แน่นอน ระบบการขนถ่ายไม่เป็นสากล ไม่มีระบบห้องเย็นหรือตู้คอนเทนเนอร์ และต้องมีการขนถ่ายสินค้าหลายครั้ง อาจสร้างความเสียหายต่อสินค้า

- เส้นทางขนส่งทางทะเล มีความแน่นอนและเป็นสากลกว่าเส้นทางแม่น้ำโขง และสามารถรองรับการขนส่งสินค้าที่มีปริมาณมากและต้องการความปลอดภัยในการจัดส่ง นอกจากนี้ จีนยังได้พัฒนาท่าเทียบเรือน้ำลึกที่ทันสมัยมากขึ้น ตลอดจนการพัฒนาท่าเทียบเรือใหม่ๆ โดยเฉพาะท่าเทียบเรือน้ำลึกของพื้นที่ศึกษาในกว๋างซี เช่น ท่าเรือเป่ย์ไห่ และท่าเรือฝางเจิง ซึ่งมีศักยภาพสูงในการเป็นจุดผ่านและขนถ่ายสินค้านระหว่างไทย-พื้นที่ศึกษาต่อไป

- เส้นทางบกในการเชื่อมโยงไทย-จีน แม้จะมีข้อได้เปรียบเรื่องระยะทางและระยะเวลา แต่ต้องพึ่งพาประเทศเพื่อนบ้าน (พม่าและลาว) โดยเฉพาะการผ่านทางในประเทศพม่า ยังไม่แน่นอนเรื่องความปลอดภัย ต้องผ่านด่านตรวจสินค้าหลายครั้ง มีการเรียกเก็บค่าผ่านทางราคาสูง และระบบเดินรถในประเทศจีน พม่าและลาวมีความแตกต่างจากไทย (เลนขวา)

ในอนาคต เมื่อโครงการก่อสร้างเส้นทางสาย R3 (ผ่านลาว) โดยการสนับสนุนของธนาคาร ADB แล้วเสร็จ จะเป็นการเพิ่มทางเลือกของเส้นทางขนส่งและลำเลียงสินค้าไทยไปจีน เส้นทางนี้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางหลวงคุนหมิง-กรุงเทพฯ ตามโครงการ North-South Corridor ของ ADB จึงมีศักยภาพในการขนส่งสินค้าจากไทยเพื่อเชื่อมโยงไปยังมณฑลยูนหนานและกระจายต่อไปยังมณฑลตอนอื่นๆ และในขณะนี้ ภายใต้นโยบายพัฒนาภาคตะวันตกของจีน (Xibu Da Kaifa) รัฐบาลกลางและรัฐบาลยูนหนานได้เน้นพัฒนาเส้นทางคมนาคมทั้งทางถนนและรถไฟเชื่อมโยงกับมณฑลอื่นๆ มากขึ้น

อย่างไรก็ดี นอกจากการตัดสินใจในการเลือกเส้นทางขนส่งสินค้าเพื่อส่งออกสินค้าไทยไปจีนแล้ว ในการกระจายสินค้าในตลาดจีน เพื่อให้ไปถึงมือผู้บริโภคชาวจีน ยังจำเป็นต้องทำความเข้าใจข้อจำกัดในเรื่องเส้นทางไหลและการกระจายสินค้าในตลาดจีนด้วย

ปัญหาการกระจายสินค้าไทยในตลาดจีน

ที่ผ่านมา สินค้าไทยที่ส่งไปจีนมักจะนำเข้าโดยผ่านบริษัทการค้าของจีน (trading firm) หรือผ่านฮ้างกงเป็นคนกลางในการติดต่อฝ่ายจีนอีกทอดหนึ่ง เพื่อเป็นผู้กระจายสินค้าต่อให้ผู้ขายส่ง/ขายปลีกในประเทศจีน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะระบบกระจายสินค้าในตลาดจีนซึ่งยังไม่ได้เปิดเสรีอย่างเต็มที่ รวมทั้งเงื่อนไขอื่นๆ เช่น ข้อจำกัดในการประกอบธุรกิจการนำเข้า-ส่งออก ตลอดจนการโฆษณาหรือการให้บริการหลังการขาย เป็นต้น แม้ว่ากฎหมายการค้าฉบับปรับปรุงใหม่ของจีนปี

2004²¹ ได้เปิดโอกาสให้บุคคลธรรมดา (ชาวจีนและชาวต่างชาติ) มีสิทธิจัดแจ้งขอเป็นผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศได้ โดยไม่ต้องขอรับใบอนุญาตจากทางการจีนเช่นที่เคยปฏิบัติมา แต่ก็ยังคงมีการกำหนดเงื่อนไขปลีกย่อย เช่น ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในจีนก่อน (ซึ่งมีเงื่อนไขในเรื่องทุนจดทะเบียนในจำนวนที่ต้องสูงพอ) และต้องไปแจ้งจดทะเบียนกับทางการจีนก่อน เป็นต้น

5.5 บทสรุปและบทวิเคราะห์โอกาสการเชื่อมโยงทางการค้า

กล่าวโดยสรุป ในขณะนี้ การค้าระหว่างไทยกับมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนยังมีปริมาณไม่มากนัก และยังคงอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าศักยภาพที่มีอยู่ สะท้อนถึงโอกาสที่ไทยจะขยายความสัมพันธ์ทางการค้ากับมณฑลเหล่านี้ และจากการวิเคราะห์โครงสร้างและลักษณะของสินค้าการค้าระหว่างไทยกับมณฑลชื้อชวนและมหานครฉงชิ่งมีลักษณะที่เกี่ยวเนื่องกัน ส่วนการค้ากับหยุนหนานและกว่างซีมีลักษณะที่แข่งขันกัน

จากผลการศึกษาศักยภาพของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีนทั้ง 4 แห่ง โดยใช้แนวคิดที่ปรับประยุกต์จาก Diamond Model ในบทที่ 3 และพิจารณาประเมินจากตัวแปรสำคัญเพิ่มอีก 2 ตัว คือ ตัวแปรรัฐบาลและปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ ในบทที่ 4 สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ศึกษาทั้ง 4 แห่งและนับต่อไทย ตลอดจนโอกาสของสินค้าไทยที่จะส่งออกไปยัง 4 มณฑลดังกล่าวของจีน สรุปได้ดังนี้

มณฑลชื้อชวน

ชื้อชวนนับเป็นมณฑลที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงที่สุดสำหรับภูมิภาคจีนตะวันตก เป็นฐานการผลิตที่สำคัญทั้งทางการเกษตรและอุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีขั้นสูง และมีประชากรที่เป็นกลุ่มผู้บริโภคมีกำลังซื้อเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะในเมืองเอก คือ นครเฉิงตู มีศักยภาพในการเป็นตลาดรองรับสินค้าจากไทย เนื่องจากเป็นศูนย์กลางผู้บริโภคของจีนตอนใน และเริ่มมีชาวจีนรุ่นใหม่ และเป็นชนชั้นกลางที่มีกำลังซื้อสูงมากขึ้น ที่สำคัญ ในขณะนี้ การแข่งขันในชื้อชวนยังไม่เข้มข้นหรือรุนแรงเมื่อเทียบกับมณฑลชายฝั่งตะวันออก จึงน่าจะเป็นอีกมณฑลเป้าหมายของนักธุรกิจไทยที่จะส่งสินค้าไปขาย หรือเข้าไปสำรวจและศึกษาข้อมูลแบบเจาะลึก เพื่อแสวงหาโอกาสทางธุรกิจของตนต่อไปในอนาคต

²¹ เรื่องเดียวกัน.

โอกาสทางการค้า: สินค้ากลุ่มวัตถุดิบจากไทย เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง และเม็ดพลาสติก เพื่อนำไปใช้ในการผลิตภาคอุตสาหกรรมของชื่อชวน ตลอดจนสินค้ากึ่งวัตถุดิบและสินค้าชั้นกลางอื่นๆ เช่น แผงวงจรไฟฟ้าและอุปกรณ์ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ สำหรับกลุ่มสินค้าขั้นสุดท้ายของไทยที่มีโอกาสส่งไปขายในตลาดของชื่อชวน เช่น กลุ่มผลิตภัณฑ์อาหาร กลุ่มอัญมณี และเครื่องประดับสำหรับคนรุ่นใหม่ ตลอดจนสินค้าด้านสุขภาพและสื่อการศึกษาสำหรับเด็ก

มหานครฉงชิ่ง

ฉงชิ่งถือเป็นเมืองแห่งอนาคตที่รัฐบาลจีนให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นและทุ่มงบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสร้างบรรยากาศทางธุรกิจ เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจของจีนตอนใน ซึ่งจะช่วยกระจายรายได้และการจ้างงานเพื่อลดความแตกต่างทางรายได้ระหว่างจีนตอนในและจีนชายฝั่งตามนโยบายมุ่งสู่ตะวันตก และด้วยความโดดเด่นในด้านอุตสาหกรรมหนัก โดยเฉพาะการเป็นศูนย์กลางการผลิตยานยนต์ใหญ่อันดับ 4 ของจีน ไทยจึงควรแสวงหาโอกาสที่จะขยายความร่วมมือในด้านอุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วน ตลอดจนภาคบริการ เช่น การเงินการธนาคาร และด้านการท่องเที่ยว

โอกาสทางการค้า: สินค้าจากไทยในกลุ่มวัตถุดิบ เช่น มันสำปะหลัง และเม็ดพลาสติก โดยเฉพาะยางพารา และชิ้นส่วนยานยนต์ที่ทำจากยางพาราเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของฉงชิ่ง ส่วนกลุ่มอาหารแปรรูปที่พอจะมีโอกาส เช่น ผลไม้ ข้าวหอมมะลิจากไทย หากแต่จำเป็นต้องเข้าไปทำการตลาดและส่งเสริมการขายเพื่อให้ชาวฉงชิ่งได้รู้จักและทำความคุ้นเคยสินค้าไทยให้มากขึ้น

มณฑลหยุนหนาน

หยุนหนานมีความใกล้ชิดและติดต่อกับไทยมานาน ตั้งแต่มีความร่วมมือกันภายใต้กรอบความร่วมมือสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจในปี 1992 และยังเป็นมณฑลทางใต้ของจีนที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์กับไทย เนื่องจากมีความใกล้ชิดในแง่ทำเลที่ตั้ง แม้ว่าจะไม่ได้มีพรมแดนติดต่อกันโดยตรง แต่สามารถใช้เส้นทางขนส่งทางแม่น้ำโขงและทางถนนโดยผ่านประเทศเพื่อนบ้านเพื่อติดต่อค้าขายกันโดยตรง นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐบาลของมณฑลตามแถบชายฝั่งของจีน รัฐบาลหยุนหนานค่อนข้างจะให้ความสำคัญและค่อนข้างผ่อนปรนด้านการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มแม่น้ำโขง รวมทั้งประเทศไทย เนื่องจากหยุนหนานไม่มีทางออกทะเล รัฐบาลท้องถิ่นจึงต้องการอาศัยการค้า การลงทุน และการติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ชาวจีนในท้องถิ่นเกิดความคึกคักทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการสร้างความสัมพันธ์กับไทย ในขณะที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลหยุนหนานมีความ

ร่วมมือระหว่างกันภายใต้กรอบ "คณะทำงานไทย-หยุนหนาน" จึงน่าจะเป็นอีกกลไกหนึ่งที่รัฐบาลไทยควรจะใช้ประโยชน์เพื่อเป็นช่องทางในการประสานและร่วมมือกับหยุนหนานเพื่อสร้างความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันทางเศรษฐกิจและมิติอื่นๆ ต่อไป

โอกาสทางการค้า: เมื่อเปรียบเทียบกับมณฑลอื่นๆ ของจีน หยุนหนานนับเป็นตลาดที่ค่อนข้างจะคุ้นเคยกับสินค้าไทยในระดับหนึ่ง จึงมีการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคจากไทยบ้าง เช่น อาหารแปรรูป ข้าวหอมมะลิ ลำไยอบแห้ง และสินค้ากลุ่มวัตถุดิบ เช่น ยางพารา มันสำปะหลัง และเม็ดพลาสติกเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมการผลิต ตลอดจนมีโอกาสที่จะขยายการค้าด้านสินค้าบริการ เช่น การศึกษาและการท่องเที่ยว

เขตปกครองตนเองกว่างซี

เนื่องจากเป็นมณฑลเดียวของจีนตะวันตกที่มีทางออกทะเล และมีเส้นทางถนนและทางรถไฟเชื่อมต่อกับมณฑลต่างๆ ทางตอนในของจีน กว่างซีจึงมีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางการกระจายและลำเลียงสินค้าที่สำคัญของจีนตอนใน และเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าที่เชื่อมโยงมณฑลตอนในของจีนกับตลาดโลก ด้วยข้อได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ดังกล่าว กว่างซีสามารถเป็นตัวเชื่อมให้กับไทยในการเข้าตลาดมณฑลอื่นๆ ของจีน เนื่องจากมีที่ตั้งไม่ห่างจากไทยมากนัก (เมื่อเทียบกับมณฑลอื่นๆ ยกเว้นหยุนหนาน) และกว่างซียังมีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่และมีศักยภาพในการเชื่อมการขนส่งทางทะเลระหว่างไทย-กว่างซีได้โดยตรง นอกจากนี้ กว่างซียังมีศักยภาพในการเป็นตลาดขนาดใหญ่ด้วยประชากรมากเป็นอันดับ 10 ของจีน (มากกว่าหยุนหนาน) และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวที่ขยายเพิ่มสูงขึ้น ที่สำคัญ ภาครัฐและภาคธุรกิจของกว่างซีมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะติดต่อ และขยายความร่วมมือกับไทยทั้งด้านการค้าและการลงทุน

โอกาสทางการค้า: กว่างซีเป็นตลาดที่มีศักยภาพสำหรับสินค้าอุปโภคและบริโภคจากไทย เนื่องจากสินค้าไทยค่อนข้างจะมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของคนกว่างซี เช่น ข้าวหอมมะลิ ตลอดจนมีโอกาสที่กว่างซีจะนำเข้าสินค้ากลุ่มวัตถุดิบจากไทย เช่น ยางพารา เพื่อใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ของกว่างซีที่มีความสำคัญมากขึ้น

อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะมีโอกาสในการเชื่อมโยงทางการค้าระหว่างไทย-มณฑลตะวันตกเฉียงใต้ของจีน หากแต่ในระดับปฏิบัติ ยังคงมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าสู่ตลาดจีนในระดับมณฑล และยังคงมีข้อจำกัดของระบบขนส่งและกระจายสินค้าไปสู่มณฑลของจีน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีในรูปแบบต่างๆ จึงจำเป็นต้องผลักดันให้มีการเจรจา/เลิก

อุปสรรคที่เป็น NTBs ต่อไป เพื่อให้การขยายการค้าไทย-จีน และการเชื่อมโยงการค้าไทย-มณฑลของจีนให้ใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นจะสามารถเกิดผลในทางปฏิบัติได้จริง

ภาครัฐบาลและเอกชนไทยควรมีการเตรียมพร้อมทั้งเชิงรับ และเชิงรุกในการเน้นการส่งออกและขยายตลาดในระดับมณฑลของจีน ตลอดจนการเตรียมรับมือกับผลกระทบจากสินค้านำเข้าจากจีนโดยใช้ประโยชน์จากข้อตกลงต่างๆ ที่มีอยู่ ทั้งจากข้อตกลงเอฟทีเออาเซียน-จีน และข้อตกลงต่างๆ ภายใต้กรอบ WTO เพื่อลดผลกระทบทางลบลงให้น้อยที่สุด ที่สำคัญ รัฐบาลไทยจะต้องมีความร่วมมือและเชื่อมโยงโครงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับรัฐบาลระดับมณฑลของจีนแบบทวิภาคี โดยเฉพาะรัฐบาลของมณฑลตะวันตกเฉียงใต้ทั้ง 4 แห่งให้มากขึ้น